

Amiculu Familiei.

DIUARIU BELETRISTICU

si

enciclopedicu – literariu

Cu

ILLUSTRATIUNI.

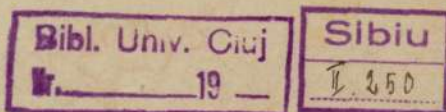
Anulu XII – 1888.

Proprietariu, Redactoru si Editoru :

NICOLAE FEKETE NEGRUTIU.

GHERL'A

IMPRIMARI'A »AURORA« p. A. TODORANU.
1888.

**Vorbiti, scrieti romaneste,
Pentru Domnediu!**

G. Sionu.

Sumariulu „Amicului Familiei.“

Anulu XII. — 1888.

<i>I. Novele, Románuri, Schitie, Piese teatralei etc.</i>	
Judetiulu. Romanu istoricu.	8. 23.
	39. 63. 77. 93. 107. 119. 133. 147. 160.
	176. 192. 204. 216. 232. 247. 256. 265.
	280. 291. 304. 320.
Din Miseriile sociale. Novela. 10. 27. 43. 68. 79. 98.	
E — a. Schitia.	12.
Harfa. — Naratiune.	20.
Strad'a Carmen Sylva. Romanu. 32. 51. 71. 85. 100.	
	113. 127. 140.
Adio. — Schitia. —	54.
Caletori'a impregiurulu pamentulu in optu-	
dieci de dñe. Piesa de spectaculu cu	
cântece, dantiuri, evolutiuni si intrari	
in 5 parti si 15 tablouri	56. 73.
	87. 102. 129.
Visiunile.	69.
Sub pantofu ori sub papucu	84.
Zoe. — Schitia. —	110.
Manca-Auru. — Istoria din Carpati. 125. 138. 151.	
	163. 182.
In reverie. — Poesia in prosa. —	131.
Doi frati. — Poesia in prosa. —	143.
Ó enigma. — Schitia. —	145. 157.
Palari'a ceasornicariulu. Comedie in 1 actu. 165.	
	185. 198. 208. 220.
Unu Don Juan. — Novela. 173. 189. 201. 213.	
	229. 243. 254.
Elba! Napoleonu!	184. 196.
Bunic'a si nepotielulu	221. 260. 284. 308.
Matusi'a buna. —	236. 270. 296. 310. 327.
Secretulu nevestei mele. Schitia.	289.
 <i>II. Poesii. La anulu nou.</i>	
Cântece	4.
Lasa gându-ti	7.
Unei mórte	15.
Doine originale	17.
Epistola fratelui meu Victoru	22.
Cursulu lumei	31.
Ce-i ambitiuinea?	38.
Te-ai dusu. — Doine originale	45.
Trecusi pre lângă mene	50.
Dorulu copilei	67.
Tu ai remasu curata	70.
O serbare la fiinti'a suprema	73.
Placeri	77.
Dorulu meu.	79.
Ce este poesi'a	87.
Singuratati	90.
Face-si lun'a	99.
Glasulu doruriloru dulci.	102.
Traiu vênatorescu	103.
Si-ti arunca	106.
Ce-i invidi'a	108.
Mai bine tacu	115.
De ce te-ai mai nascutu	124.
Meritulu poetiloru. — Dá, suferi.	136.
O lasa-me iubita	153.
Feréstr'a casei mele	159.
Place-mi Dómne	165.
Vedueie	170.
Dorerea mea.	175.
Adeverulu. — Epigram'a mea	181.
Ce este libertatea?	186.
Nu gândesci? — Numai o flóre	191.
Ochi de femeia. — 'Mi-e doru. — Fortuu'a. 210.	
Dóue căi	224.
Oh! câte óre sânte	236.
Trei sorori	247.
Eu am visatu	256.
Eu 'ti iertu. — Eu si frundi'a. — Unu epitafu. 270.	
La balu	291.
Si déca amente-mi aducu!	303.
Duşmanii lui.	308.
Nevestutia cu pèru galbenu. — Catra violina 310.	
Frundi'a. — Atâte lacrimi	320.
Ce e dorulu?	326.
 <i>III. Studii sociali, literari, scientifici. Litera-</i>	
<i>tur'a provençala . . 6. 21. 49. 61. 105. 117.</i>	
Crescerea copiiloru in familia dupa cerintie-	
le scólei. 15. 153. 169. 224. 273. 286. 298. 339. 3	
Cugetari despre valórea si desvoltarea caracte-	
terulu	241. 253. 277.
Cestiunea educatiunei femeiei. — Diserta-	
tiune	301. 317.
 <i>IV. Biografii.</i>	
Jacubu Muresianu	2.
Wolfgang Goete	30.
Episcopulu Michailu Pavelu	37.
J. Ch. Fr. Schiller.	118.
 <i>V. Illustratiuni. Jacobu Muresianu 5.</i>	
Tristu ajunu de anulu nou.	13.
Wolfgang Goete	25.
Michailu Pavelu	41.
Dintre placerile iernei: I. In balu. — II. Pre	
ghiatia.	53.
Balu la Curtea regala din Budapest'a. 64—65.	
Pontificele romanu Leone XIII.	80.
Beseric'a s. Petru in Rom'a	81.
Natur'a in renascere	97.
Peregrinagiu la Golgot'a.	100.
J. Ch. Fr. Schiller	121.
Predicare la Pasci — intre ruinele Coloseulu	
Romanu.	137.
Nó, nó, nu-i iertatu	149.
Fét'a padurei	161.

Dușmanti	177.	Ultimulu sărutu.	280—281.
Diu'a onomastica — la multi ani!	193.	Pe calea vecinicieii.	2 3.
Bine nimeritu	205.	<i>VI. Diverse.</i> — Sciri. Notitie. —	17. 34. 46.
Bunu vênatu	217.	58. 75. 90. 104. 115. 131. 143. 155. 171. 187.	
Retrasa dela ochii lumii	233.	199. 200. 225. 238. 250. 262. 274. 287. 299.	
Din miclele petreceri de familia	245.	315. 336.	
In natur'a libera	257.	<i>VII. Glume.</i> 20. 36. 48. 60. 76. 92. 104. 116.	
Dolce far niente.	305.	132. 144. 156. 172. 188. 200. 212. 228. 240.	
Antâi'a preumblare.	321.	252. 264. 276. 288.	
Lânga leaganulu primului nascutu	268.		

SOCIETATEA DE LECTURA
PETRU MAJOR
BUDAPESTA

Nr. 1.
An. XII
1888.

Gherl'a
Januaru
1.

FAMILIEI AMICU

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

La anulu nou.

Cându jalea 'n hain'a ei de nópte va imbracă sufletulu Vost',
Cându dorulu greu își va aflá in sênulu Vostru adapostu,
Si nime 'n lume nu va fi se Ve intinda mângaieri, —
Eu Ve remânu »Amicu« sinceru partasiu in bine si 'n doreri!

Déca in casa voiu intrá — si o copila 'mi va zimbí
Voiu desmierdá surisulu ei si de amoru i voiu vorbí,
I voiu deschide prea voiosu comor'a tainica de-amoru,
Si 'n ochii ei voiu căută stergându-i lacrim'a de doru.

Ér' déca 'n locu de fericiri, si lacremi dulci — voiu intélni
Sdrobite animi de amoru, ce nu mai potu nici chiar' iubi, —
Cu unu surisu le-oiu incaldí, — si le-oiu vorbí de-amoru perdutu:
»Amicu« sinceru le-oiu remâné precum le-am fostu si in trecutu!

Voiu conversá cu cei betrâni istorii vechi precum dorescu,
Cu mam'a voiu comunicá cum sciú eu pruncii se mi-i crescú ...
»Amicu familiei« fiindu — voiu nisú se multiemescu
Betrâni si juní ce 'n cas'a loru cu dragu si voia me primescu.

Voiosu deci vînu se Ve salutu la anulu nou si se Ve dicu:
Primití urari de fericiri dela-alu Familiei Amicu!

JACOBU MURESIANU.

1812—1887.

Jacobu Muresianu a fostu unu barbatu de mare spiritu si de o inima imensa. Lucruri mari a sevêrsitu elu in viétia si statornica temelia a pusu regenerarei poporului românû!

Cinci-dieci de ani si-a reversatu acestu mare lucéferu alu Romanismului radiele s'ale datatòrie de lumina si viétia asupr'a poporului românescu; cinci-dieci de ani a jertfitu din viétia s'a marele Jacobu Muresianu pe altariulu sântu alu natiunei s'ale! — Nu ani suridietori de dulci placeri, ci ani plini de greutati, activitate neinfrânta si fara nici o resplatire, abnegatiune fara sémênu si cu puçina mângaiere!

Asia eráu anii jertfiti de Jacobu Muresianu. Elu nu s'a nascutu câ se traiésca, ci a traitu câ se se jertfésca pentru poporulu românescu.

Mare fû elu intre eroii luptatori pentru emanciparea poporului românescu, mare fû in scóla, in familia si in societate.

Barbati'a, nobleti'a si bunatatea lui eráu invelitate in o portare atâtu de blânda si modesta, eráu impreunate cu atât'a intieptiune si finétia, încâtu insufflâ incredere si iubire tuturor, cari veniáu in atingere cu dêsulu...

In fine incaruntitu de ani si obositu de munca, Jacobu Muresianu ne-a parasitu. S'a dusu dintre noi incarcatu de merite neperitòre tocmai in ajunulu aniversarei a 50-a a organului nationalu »Gazeta Transilvaniei«, pre care ni-lu lasase elu de moscenire si in care 'si ingropase sanetate si avere si preste treidieci de ani din viétia.

Vorbele suntu prea fara potere pentru a poté aretâ dupa adeverat'a lui valòre cine a fostu pentru noi Jacobu Muresianu. Omulu se oglindesce prin fapte, dar' faptele acestui barbatu suntu multu mai mari si mai numeròse pentru a le poté cuprinde in cadrulu ângustu alu unui diuariu câ alu nostru. De ace'a ne vomu margini a schitiã aci pre scurtu numai biografi'a si a-i insemnã numai unele fapte de ale scumpului decedatu, cari le credemu de ajunsu pentru a representã o oglinda a marelui seu spiritu.

Jacobu Muresianu s'a nascutu la 27 Novembre 1812 in Rebrisiór'a de pe teritoriulu fostului regimentu alu doilea de granitia in apropierea Naseudului.

Tata-seu, unu modestu preotu românû, nu cunosceã detorie mai santa decâtu crescerea fiului seu, pre care inca in anii cei mai fragedi ai tineretieloru s'ale 'lu trimise la Naseudu, unde sub instructiunea zelosului Ioanu Marianu, care mai târdiu a devenitu vicariu foraneu alu Naseudului, a primitu cele dintâiu principii ale sciintiei omenesci. La 1824 tata-seu 'lu stramutã la scólele din Blasiu, unde a parcursu cu eminentia cinci clase gimnasiale si a ascultatu doi ani cursuri de filosofie, apoi a trecut in seminariulu teologicu de-acolo, pe care asemenea 'lu absolvã cu succesu eminentu.

Dupa terminarea studiiloru s'ale, abatele si plebanulu romano-catolicu Antoniu Kovács, care a sciutu pretiui calitatile lui cele eminente, 'lu chiemã la Brasiovu, unde la inceputu a functionatu la scól'a elementara, intemeiata prin zelulu numitului abate, èr' dupa-ce s'a infintiatu gimnasiulu romano-catolicu densulu a functionatu câ profesorulu la acelu gimnasiu in decursu de 39 ani, intre care câ directoru tîmpu de apròpe 20 ani.

Cã profesorulu Jacobu Muresianu a fostu la culmea misiunei s'ale. Pre studentii români de sub mân'a si directiunea lui i instruí si i povetiuã cu sfaturi parintiesci si in spiritu nationalu, petrecûndu cu ei diu'a si nóptea. Cu ei erã in scóla, cu ei acasa, si cu ei erã si la preumblare. In câmpulu Brasiovilui, pre loculu asia numitu »Ritulu postei,« se afla inca si adi unu arbore mare si frumosu, sub a carei umbra recreându-se, 'si instruí zelosulu dascalu românû pre elevii sei in serile de primavêra. — In dilele betranetieloru betrânulu Muresianu priviã cu multa placere spre arborele acest'a.

Cas'a lui a fostu unu adevratu institutu de crescere nationalu, — pururea plina de studentii români; cu ei erã in casa, cu ei la mèsã, pururea cu ei. Din sinulu acestoru tineri — gratia fericitului lorulu dascalu — avemu astadi episcopi, canonici, protopopi si alti barbati distinsi si cu bune sentimente românesci.

La 1840 se casatorì cu intielépt'a Sevastia, fic'a comerciantului românû Dimitrie Nicolau din Brasiovu. Din acésta casatoria fericita Dumnedieu 'lu binecuvêntã cu 7 copii, dintre cari trei feciori si dóue fete suntu inca in viétia. Unulu dintre acesti'a este actualulu directoru alu »Gazetei Transilvaniei«, dlu dr. Aurelu Muresianu, care de diece ani de dile continua cu demnitate in acestu organu nationalu lupt'a ilustrului seu parinte. Alu doilea fiu este cunoscutulu artistu Jacobu, profesorulu de musica la scólele din Blasiu. Alu treilea fiu este Traianu, escelentulu baritonistu si actualmente studentu la academi'a de sculptura din München, in care directiune a datu dejã eminente probe de progresu. Dintre fete: Elen'a este conducatori'a reuniunei »Crucei rosia« Filiala Romanu din Români'a, si totu-odata nevast'a dlui locotenentu-colonelulu alu armatei române Moise Groz'a, cunoscutu mai vêtosu pentru eroismulu si decoratiile numeròse eluptate in resboiulu dela Plevn'a (1877/8). A dóu'a si cea mai tinera fica a lui Jacobu Muresianu este Sevasti'a, maritata de curêndu dupa dlu ingineriu Constantinu Davidescu din Români'a.

„Déca fericitululu Jacobu Muresianu n'ar' avé nici unu altu meritulu, decâtu câ are atâti'a fii crescuti asié cum suntu crescuti fii lui, chiar' si ast'a singura inca i-ar' fi câscigatu unu titlu de dreptu la recunoscintiã din partea României.

Dar' famili'a lui Jacobu Muresianu erã multu mai mare decâtu ce'a disa de noi. — „Copii mei iubiti suntu toti fii Natiunei, pre cari i-am crescutu si i-am invetiatu, si pentru fericirea caror'a am muncitu si am luptatu tóta viétia mea!“ — dise

elu cu lacrimi in ochi cându unu strainu 'lu visita la patulu seu de mórte si 'lu intrebà cá câti copii are.

Jacobu Muresianu inse nu s'a multiemitu nu-mai la instruarea de pe catedra a fragedeloru surcele românesci, ci la anulu 1837, cu inceputulu di-lei de 1 Ianuariu, incepù a pledá si de pre tribuna poporului intregu român, intemeiându spre scopulu acestu, in unire cu Georgiu Baritiu, primul diariu nationalu român »Gazet'a Transilvaniei«, la care a conlucratu cu neobosita activitate tóta viéti'a lui, — é' in specialu tēmpu de 29 ani (1849—1878) directi'a si redigiarea acestui diariu fù condusa esclusivu de Jacobu Muresianu. Cá diaristu inceptoriu si cá redactoru responsabilu alu unui diariu politicu si nationalu românescu cá »Gazet'a Transilvaniei«, avù se suferé din partea adversarilor politici ai nostrii, cele mai mari sicanari, — de repetite-ori fù trasu in procesu de pressa si portatu pe la Tērgulu Muresiului, Clusiu etc. Mai adaugemu la acestea greutatile censurei din absolutismu.

Cu tôte sicanarile adversarilor politici, Jacobu Muresianu sustienù »Gazet'a Transilvaniei« cu mari lupte si cu insemnate jertfe de bani si de sudori pâna la mórtea s'a, asiá-dara tēmpu de cincidieci de ani, ce'a ce se pôte numi cu dreptu cuvēntu margaritariulu meriteloru s'ale.

Numai si numai staruintieloru s'ale neobosite, numai si numai perseverantiei s'ale nesiovaitóre au a multiemi Românii cá se potu falí si ei astadi cu unu faru alu culturii, care le-a luminatu tēmpu de cincidieci de ani calea vietiei loru politice destulu de ripósa si stâncósa, o cale sbiciuita de furtunile cele mai infricosiate.

Totu la 1 Ianuariu 1837 intemeiá Jacobu Muresianu in unire cu Georgiu Baritiu si »Fóia literara a »Gazetei Transilvaniei«, care mai târziu 'si luá numele de »Fóia pentru minte inima si literatúra«, la care colaborá elu dela inceputu si pâna in fine (a. 1863), cu asemenea zelu, staruintia si abnegatiune.

»Fóia pentru minte« este unu adeveratu tesauru de monumente istorice si unu nepretiuu clenodiu pentru literatúra româna, é' »Gazet'a Transilvaniei« a fostu totu-de-a-un'a celu mai aprigu aperatoriu alu intereseloru românesci si nici odata nu a venitu in conflictu cu aspiratiunile poporului, cá-ci Muresianu totdeauna s'a identificatu cu sórtea poporului seu, — a plânsu si suspinatu cându tēmpuri grele si impregiurari vitrege scotiáu tiēpete de dorere din piepturile fratiloru sei de unu sânge, s'a bucuratu cându sórele unoru dile mai senine reversá radiele s'ale binefacátóre asupr'a unui poporu insufletitu de speranti'a într'unu viitoriu mai fericitu, — a imbraçiosiatu cu caldur'a unei inimi nobile tôte ideile salutare pentru propasirea natiunei românesci, a semenatu o multime de idei nóue, care intrupându-se si realizându-se au produsu multe din institutiunile ce astadi suntu scutulu si fal'a natiunei nóstre, — a sbiciuitu viculu, a incuragiatu virtutea, — a inferatu fara mila pe acei'a, cari pentru interese trecátóre si-au vëndutu

legea, si sângele, si a eternisatu memori'a acelor barbati cari au binemeritatu pentru natiune.

Prin redigiarea acestoru foi Jacobu Muresianu insoçitu într'unu tēmpu de regretatulu A. Muresianu si de ilustrulu G. Baritiu mai avù si marele meritu de a introduce literile strabune (latine) in literatúra româna.

In tôte scrierile s'ale femeiei române i dá celu mai insemnatu rolu. Asia in crescerea copiiloru o considera elu cá unu factoru decisivu. Pentru cultur'a si desceptarea sentimenteloru nationale a acesteia pleda neincetatu cu cuvēntulu si cu pēn'a. — La 1849 infiintia spre scopulu acestu »Reuniunea femeiloru române spre ajutoriulu crescerei fetitieloru române orfane« din Brasiovu. Acést'a fù prim'a reuniune românesca dincóce si dincolo de Carpati. Fericitul intemeiatoriu prevede in statutulu acestei reuniuni necesitatea infiintari unei atelieru pentru invetiarea industriei nationale române, ce la anulu 1885, adeva cu 35 de ani mai târziu, s'a si infiintiatu din partea acestei Reuniuni, cá prim'a scóla românesca de soiulu acestu.

Erá celu mai mare propagatoriu alu concordiei si spiritului asociativu intre Români. — »Faceti reuniuni preste reuniuni pentru inaintarea in cultur'a nationala!« dicea dēnsulu mereu si neintreuptu, si nu fara rezultat.

Pentru-cá in curēndu dupa infiintierea susu disei reuniuni — gloria fericitului initiatoriu — spiritulu asociativu incepù a luá unu aventu mai mare intre Români. La anulu 1862 conlucrá la punerea temeliei »Asociatiunei transilvane pentru literatúra si cultur'a poporului român«; totu pe atunci conlucrá la infiintierea institutulu român de creditu si economii »Albin'a«; propusè infiintierea fondului pentru redicarea unei Academii românesci de drepturi, ccontribuindu spre scopulu acestu 1000 fi. din caset'a-i propria. —

Éta nisce merite care pentru a le câscigá unu sēnguru omu a trebuitu se aiba o vointia de feru, unu pieptu de granitu cu o inima îngaduitóre si cu mintea conscia de problemele ce si le-a impusu spre rezolvare.

Dar' Muresianu nu si-a câscigatu numai aceste merite, — elu a mai datu totu spriginulu seu moralu la intemeierea gimnasiulu român din Brasiovu, si a lucratu in diferite chipuri pentru desvoltarea vietiei nóstre sociale, asiá de es. s'a facutu pâna si choreografu componēndu cunoscutulu dansu nationalu numitu: »Roman'a.« *)

Pre lângu alte producte literare, Jacobu Muresianu ni-a lasatu o multime de poesii frumóse si

*) »Roman'a« s'a compus in casele proprie ale lui Jacobu Muresianu, in localulu unde se afla adi Redactiunea »Gazetei Transilvaniei. S'a jocat pentru prim'a-óra in iern'a anului 1850, la balulu din Brasiovu arangiatu de intemeiatoriulu in folosulu »Reuniunei femeiloru române« de acolo. Este unu jocu prin escelintia nationalu român, compus din cele mai alese piese istorice si poporale. (Vedi mai pre largu »Fóia pentru minte« etc. Nr. 4 din 1850.)

pline de invetiaturi, din cari respira mai alesu spiritulu nationalu si mândri'a românească. *)

In adunarile municipale ale comitatului, in siedintiele magistratuale ale orasiului, la tôte serbatorile privitorie la Români 'lu aflamu pre Jacobu Muresianu luptându cu barbatie pentru caus'a conationaliloru sei. Meritele lui pentru natiunea româna suntu nenumarate.

Si cu tôte astea a remasu simplu, nepretentiosu, modestu, cautându si gasindu fericirea s'a in buna-starea natiunei s'ale.

Pâna cându au traitu, cei cari nu erâu in mai de aprôpe atingere cu dânsulu, nici câ-si mai aduceâu aminte de elu, câ-ci dintre cei departati prea puçini 'lu sciâu pretiui dupa marea lui valôre de barbatu intregu.

De-abiâ acum, cându ne lipsesce, acum cându resântimu golulu celu mare ce a lasatu in urm'a s'a, ne aducemu aminte mai desu de elu.

La 1868 cu ocasiunea cunoscutului pronunçiamentu a fostu relevatu din postu, inse curându a trebuitu se se convinga cu totii, câ interesele bine intielese ale gimnasiului pretindu rechiemarea lui in oficiu, pre care l'a continuatu cu ace'a-si sirguintia inca vre-o diece ani, cându fû pensionatu.

L'am cunoscutu in persôna pe tat'a Muresianu, cum 'lu numiâu cei mai tineri in anii din urma, si potu se dicu — ne spune unu amicu alu fôiei nôstre — câ nu mi s'a întemplatu se vedu unu nationalistu mai infocatu. Pâna si straturile de flori din gradin'a s'a le arangiâ in culorile nationale, éta pentru-ce, fi sei se sântira indatorati a-i pune tricolorulu pe mormentu.

Asia a fostu, asia a traitu si a muncitu Jacobu Muresianu pentru natiune aprôpe 75 ani.

Cântece.

Stralucita erâ Rom'a si vestita 'n tôte parti,
Ea erâ stapên'a lumei, erâ fala 'ntre cetati, —
La unu semnu, la-o vorba-a dênsei tremurâu si tieri si regi
Voi'a ei erâ dorinti'a, erâ gându lumii intregi.

Ah! dar' cându au fostu acestea? alta lume cu altu veacu
Si de-atunci atâtea neamuri se'mpreunu si se desfacu.
Si in cursu-acestoru veacuri, câ 'ntr'unu naufragiu vedi
Pre-unii cufundati cu totul, încâtu par'-câ nu cutezi
A spera a loru scapare, si mênati de unu indemn
Se acatia si de iérba, si pre-unu putregaiu de lemn
Lupta cu o mare 'ntréga, pân'-ce se deschide-unu valu
Si in fundulu despărerei si a perirei se prevalu;
Si trecu vécuri dupa vécuri, câ nâluce, câ unu iasmu
Si in urm'a loru remâne Rom'a, celu mai dulce basmu...
Si se tréca vecinicu lumea nice grigia nu portâ
Roma! nu e stralucire cum e stralucirea t'a, —
Câ-ci urzita 'n zori de diua, lumi-intregi diua se-i fii
Esci menita se fii mama la o lume de copii.
Tu cetatea cea eterna, esci povati'a lumii-'ntregi
Si 'naintea ta se pléca si-adi cei mai puternici regi
Prin vértutile-ti strabune, vii exemple la urmasi
Pân' la capetulu de vécuri ai sciutu câ se le lasi.

*) Vedi „Fôia pentru minte...“ Anulu 1850—1863.
Poesiile lui suntu insemnate cu literile initiale ale numelui.

Dar' la ce vorbescu de Rom'a cea puternica si mare
Prin superbia ajunsa de inôta 'n desfrânare
Molesita câ o femeie ce se dà de voie buna
Si-o di in ruine 'ngrôpa tóta glori'a strabuna?
A trecutului nost' fala cine-a fi se-o mai aprinda
Si-atâtea mariri stinse intr'unu sufletu se cuprinda
Scormonindu prin prabusirea vécuriloru dispartute
Limpedi la urmasi se-arete a stramosiloru vértute!

Unu vécu nou e 'n pragulu lumei, alta era e pre drumu,
Se sarimu din letargia vécuriloru de acum,
Se croimu cu mân'a nôstra sôrtea nôstra pre paméntu
Se desbracam nepasarea, se ne fie sfântu ce-i sfântu;
Câ-a nostru drumu prin lumea mare inca n'a ajunsu la tiénta,
Câ avemu inca in lume parte la-o menire sfânta
Si marirea cea trecuta o se mai re'nvie éra —
Ori de nu se piéra lumea, cu paméntu cu totu se piéra.

II.

Déca ne-amintimu cu fala a stramosiloru marire,
Pentru-ce pasimu pre calea care duce la perire?
Nu potemu se fimu Scevole, Grachi nu mai scimu nasce adi,
Câ Luculu ne-ar' placé inse se ne facemu cumulardi...
Furamu totu ce-i reu in altii, de-a stramosiloru vértuti
Adi abia la-o di 'nsemnata pre-unu smintitu mai poti
[se-asculti, —
Ne-aruncamu in precipisiuri, ne efeminamu de totu,
Unde ne-omu oprî de-acum'a — me si spariu se socotu...
Viéti'a nôstra soçiala séména cu-unu putregaiu,
Unu cadavru ce se duce se se-ingrôpe cu alaiu,
Câ Bacantele cu totii beti de-o dragoste nebuna, —
Ah! acésta slabiciune na ne-a duce nici la-o buna.

III.

Déca-i dreptu câ ori-ce natii prin poesia inceptu
Demnitata loru in lume si fiinti'a de-si pricepu, —
Atunci o chiamare sfânta au poetii pre paméntu,
Preoti vremiloru se fie si-a mariloru avéntu...
Pazindu vecinicu foculu sacru pre alu natiéi altariu
Si din sinulu loru se faca alu vértutii foculariu;
Câ-ci suntu dulcea primavéra natiiloru pre paméntu
Câ si dâns'a ei care tragemu o viéti'a cu necasu —
Ei sunt regeneratorii neamuriloru, — ei preparu
Viitoriulu unei natii, ei suntu astrulu celu polaru,
Semne vremiloru, ei fura din ceriuri cu-alu mintii sboru
Poteri nôme de viéti'a, si tarie la-unu poporu,
Si in inimele mórte vérsa sufletulu din ei
Si viéti'a noua vérsa...

Ce-am facutu noi dragii mei

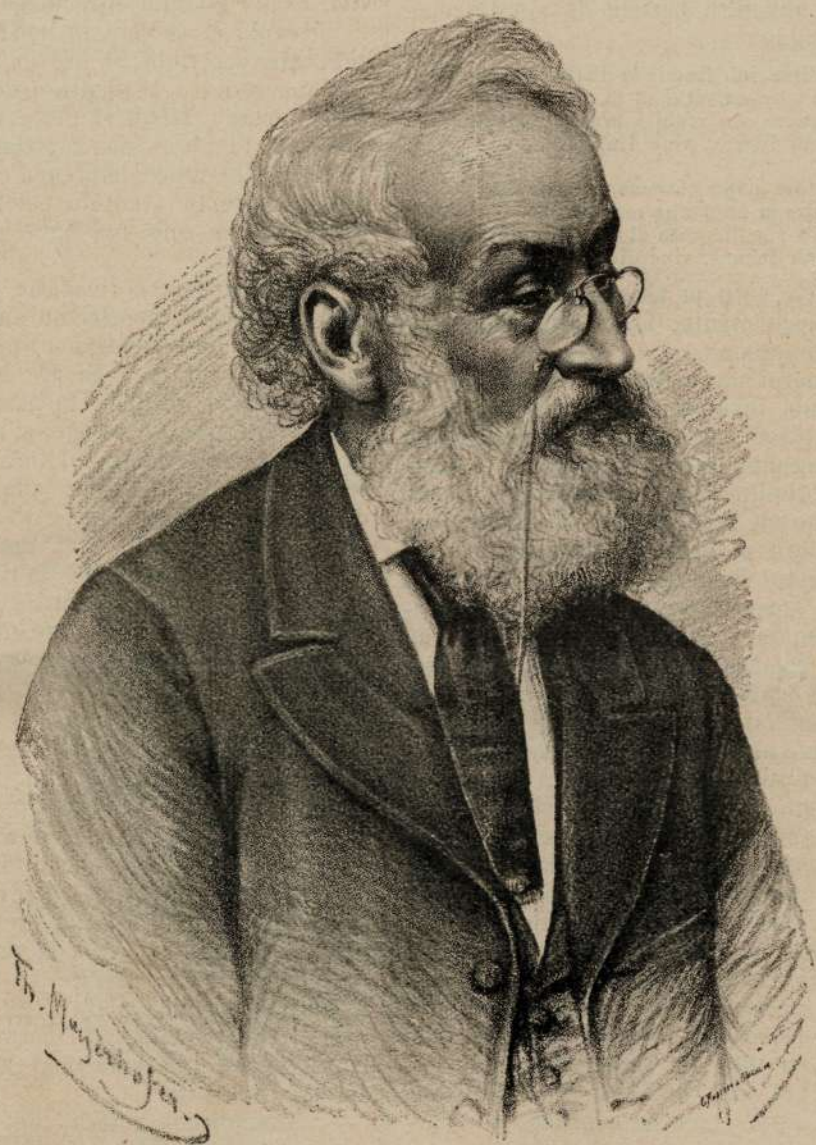
Pretini noi ai poesiei si a musaloru copii,
Versamu mórte 'n locu de viéti'a, omorimu si pre cei vii,
Tavaliti in molesirea unei dragoste nebune
Uitându glori'a stravechia si mândriile strabune —
Spiritulu de molesire, apathia grea de adi,
Umilinti'a 'n care tragemu o viéti'a cu necasu —
Suntu totu operele nôstre, ce visamu diu'a la stele
Oftându dupa ochii galesi, dupa gâturi cu margele!
Nu sémfimu perirea nôstra? mai potemu inca fi lasi
Cându pe calea-acést'a mergemu la perire pasiu cu pasiu?

Indereptu — si pre-alta cale se pornimu cu totii de-adi,
Lumea nu mai vrea se-asculte pe-acestu soiu ciuda'u de
[bardi, —

Dati se reinviemu trecutulu, cu-alui tipuri legendare!
Déca vremu câ némulu nostru se mai fie inca mare,
Vremea cea de vitejia s'o mai vedemu reinviata
Si marirea stramosiésca se o mai vedemu odata, —
Se ne'ntrecem in vértute, devotati cu totul ei
Lasându dragostea nebuna la copii si la femei.

Se creamu visulu de auru alu poporulu românu,
Se mai isvorésca inca dulce basmulu celu betrânu, —
Se vedemu acestea façe palide inca zimbindu
Si stramosii din morminte de mândrie tresarindu
Si marirea cea strabuna s'o vedemu cu fala éra —
Ori de nu se piéra lumea cu paméntu cu totu se piéra!

V. B. MUNTENESCU.

Jacobi Muresianu.

LITERATUR'A PROVENÇALA.

(Continuare. *)

XII. Poesia de amore. Cantecele-de-dî (albas) ne presenta poesi'a in colorile sale cele mai molatice și voluptuóse, referindu-se la convorbiri nopturne de ale amantiloru, tiente sub padi'a unui paditoriu carele prin unu siueratu au prin tonulu unui fliscuiu semnalá amoresiloru sosirea crepatului dfei ori vre unu altu periclu de a fi descoperiti. Pentru esemplu:

Intr'o gradina sub frundisiu d'albu spinu
Amantulu e cu-amant'a sa la sinu,
Pan' ce resuna-alu veghiei bruscu semnalu.
Ce iute-, ah Dómne, vine diu'a ér!

De ar fi totu nópte, Dómne, bine-ar fi,
Amiculu dragu adio n'ar mai rostí,
Nici veghi'a-: „e dî, suntu diori“ mai dîcere-ar.
Ce iute-, ah Dómne, vine diu'a ér!

și asiá mai departe, totu pe asemenea córda o mēna unu trubaduru necunoscutu,¹⁾ cu altii cunoscuti și necunoscuti dimpreuna.

Efectele amórei suntu, dupa trubaduri, admirabili: ea confunda, invalmasiesce sufletulu in cele mai curióse contraste; fericesce visurile lui, cá apoi sufletulu desceptandu-se, cu atátu se sentia mai amaru deceptiunile, cari deceptiuni cu tóte aceste suntu pline de voluptate. Afóra de acea spiretulu amantiloru se pune in legatura secreta, mistica, cu obiectulu iubitu, afá-s'ar acest'a in ori-ce departare; amant'a locuesce in anim'a amantelui, care representare mistica se trage cá unu firu rosu preste intréga poesi'a de amóre a trubaduriloru. Desu ocure in acést'a și acea anumita timiditate a amantelui, ce procede din precelentiele preponderanti ale amantei, și carea i întuneca și rapesce celui-a semtírile si graiulu.

Ce se atinge de dorintiele inamoratiloru, aceste in generalitate suntu modeste. Cei mai multi se indestulescu cu o privire gratiósá și fericitóre, cu unu cuvēntu amicale din partea amantei; unii inse au dorintie si pretensiuni mai potentiate, desí aceste le paru cutediate, deórace in alés'a animei e impreunata crudelitatea cu frumósétia. Desclinitu acésta ultima calitate emulédia vechii poeti provençali a o presentá in cele mai luminóse colori, cu tóte cá representári și descrieri mai lungi și mai detaiate ale frumsetiei femeieloru suntu rare, ci ea se esprime in generale prin cutari asemenári și frasi mai alese, p. e. „nóptea se preface in cea mai luminósa și placuta di, candu me uitu in ochii iubitei“; „asiá e de frumósa mândr'a mea, cátu si corón'a imperatésca a Romei s'ar sēnti onorata candu ar portá-o dins'a pre capu,“ scl. Mai multu: nici chiaru lucrurile divine nu se potu asemená cu adorat'a animei, cea ce e un'a din traseturile cele mai generalí ale poesiei romantice preste totu, și póte

cá si-are temeulu in cuprinderea prea sentiuale a lucruriloru religiunarie. Astfeliu, de esemplu, Arnoldu de Marueilu canta: ¹⁾

Favórea ei de mi-ar dá Ddieu,
Façia cu ea tienere-asi eu
Chiaru raiulu de unu locu desiertu.

Rumperea din veri-ce cauza a relatiuniloru cátra amanta se esprime de regula in modu liniscitu și modestu, esceptiunandu-se casulu mortiei, candu poetulu si-reculege tóte poterile spre a decantá și celebrá in modu demnu pre acea, pre carea „ceriulu cá pre unu premiu alu virtutei și frumosetiei a castigatu-o de la pamentu, carele diace acumu tristu și desiertu.“ Și intr'adeveru poemele lugubre séu cantecele de jale asupr'a mortiei unei amice, impreuna cu cantecele lugubre politice, dreptu aventulu poeticu loru propriu, se numera intre cele mai bune produse ale trubaduriloru.

Incátu pentru romantia, carea inca o cuprindemu in ciclulu poesiei de amóre, ea ocure fórté rarú și ne infaçiosédia o propunere subiectiva: va-se-dîca poetulu ni-se presenta intr'ins'a ori cá participatoriu imediatu la actiunea decantata, ori cá observatoriu alu acestei-a, cea ce observámu și la novela. Imnii religiosi inca suntu rari și neinsemnati la trubaduri; se afla totusi intre dinsi câteva puçine cantiuni, cari potu in voia buna emulá cu cei mai buni imui besericesci latini. Epistolele amoróse in fine, in cari escelédia Arnoldu de Marueil, ²⁾ prelunga form'a loru speciale posedu tóte calitátile și traseturele poesiei de amóre

2. Se trecemu inse la sirventesu, ce in opozițiune cu angustulu cercu de sentiemiinte fragede, in carele se inverté poesía amorósa, se misica pre unu campu cu multu mai vastu, pre forulu lupteloru diferite ale vietiei publice. Elu ne descopere óresicumu nemidilocitu privintiele și judecátile unui trecut memorabile, prin atacurile sale contr'a a diversi dompitori, contr'a scaunulu papale, contr'a preotímei, contr'a campanieloru distrugátorie portate asupr'a ereticiloru, contr'a asupritoriloru francesi, cum și prin poemele compuse de cutari persóue istorice in cutari impregiurári și pusetiuni delicate ale acestor'a. Eca de ce formédia sirventesulu, in considerarea valórei lui istorice, un'a din cele mai momentóse pãrti ale acestei literature.

Sirventesulu redicá pre poetu pe o trépta mai inalta a societátii, lu-faceá demnu de petrecerea și conversarea cu cei mari și tari, care auctoritate a poetului se esplicá din poterea poesiei pre unu tempu, ce erá mai aplecatu spre semtíre decátu spre cugetare, candu in loculu direptátii predomniá patim'a cu potericele sale efecte, și in care tempu trebuia se fia de mare insemnatate pentru cei potinti a avé in partea loru preceice prin darulu poesiei posedéa o arma poterica, unu midiu-

*) Capitule I—XI. si inceputulu Capitl. XII. se se védia in cursulu anului trecut alu diuariului nostru.

¹⁾ Raynouard II. 236.

¹⁾ Raynouard III. 226.

²⁾ Fr. Diez, Die Poesie der Troubad., Zwickau 1827 pag. 169.

Locu potericu spre a conduce in favóre-si opiniunea publica. Trubadurii sî erá conscii de acésta auctoritate a loru, sî cetiá cumu se cade leviticulu atátu mai mariloru eclesiastici cátu si celoru seculari, fóra respectu la remunerári sî promisiuni, sî fóra frica de amenintiári.

Multiamita, daru, favóre,
Premiulu celor'a mari,
Plini de falsu, n'au vre-o valóre;
Nu, eu vreu cá se-i injoru
Dupa reutatea loru...

esclama Bernardu de Rovenac ¹⁾ cu alti consoçi poeti ai sei.

Dar' avut'au óre sirventesele efectulu doritu sî atientitu? Responsulu mai se intielege de sene. Lumea sî cei potiuti ai ei nu s'au lasatu nice pre atunci a fi gubernati de poeti. Cu tóte aceste anumitu resultatu, uneori mai micu alte dáti mai maricelu, in mai multe casuri nu se póte sirventeselor denegá. Bunaóra asupr'a espeditiuniloru cruciate sirventesele, cá resunete ale predicelor cruciate, fóra indoéla au avutu inriurintia. Afara de acea unii principi atacati prin sirventese grabescu a se scusá sî justificá parte personalminte parte prin poetii loru. Vedi-bine cá câte odata cei poterici facu se le sentia poterea bietii poeti; bunaóra Bertrandu de Allamanon, atacandu pre suveraanulu seu Carolu de Aujou, fù pedepsitu de acest'a cu perderea unui venitu de vama; éra Marcabrun unu asemene atacu se-lu fia platitu cu capulu. ²⁾

Altmintre sirventesulu tractându despre tóte obiectele din viétia, afóra de amóre sî religione, are in tóte sî pretotindenii acelasi caracteru: unu tonu otieritu adesea taietoriu, ce amesteca bucurosu personalitáti in lucru, cumu sî o patimosía, ce nu pré se unesce cu punctulu-de-vedere alu satirei. Elu se póte, dupa obiectu, destinge in politicu, morale sî personale.

Sirventesulu politicu se ocupa mai vertosu cu afacerile publice ale patriei. In cantecculu de lupta sî in apelu, subspecie ale sirventesulu politicu, adfa cu deosebire spiretulu cavalerescu belicosu alu evului mediu, si voi'a de lupta cumu si toiu, sgomotulu si invalmasié'l'a bataliei se descriu nu odata cu insufetóre si cu traseture poterice sî adeverate. Asiá bunaóra Bertrandu de Born, unulu din maiestrii sirventeselor, ³⁾ incepe est'-modu unu asemene canteccu de bataia:

Nu-unu coifu vapsitu, sî lãnci, sî spãdi,
Si scutu stirbitu ori totu taiatu
Cu 'nceperea batãii vedi,
Sî-armía de vasali la-asaltu;
Alérge caii 'n campuri
Fóra cadiutii loru calari;
Si-eroulu de-i nobilu lastariu,
In toiu n'are-alte gânduri,
Decátu braçiu, capu cumu se despice,
Sî se 'nainte ori se pice.

Mãncãri, beute, somnu nu-mi facu
Asiá placere, cá avdindu
De ambe pãrti: Se-i faceti hacu!

Sî fór' stapãni cai rônchezandu
Doiosu la umbr'a selbei;
Sî voci de-ajutu pe-amici trediescu,
Sî mari sî mici dejá 'nvelescu
Celí verdi glii ale grópei;
Sî 'ntinsi jacu multi, caror'a ânca
Mortal'a lance 'n pieptu s'adúnca scl.

In fruntea sirventeselor, cari facu apelu la vre-o intreprindere, stáu cantecele cruciate. Ele esprimav ócea natiunei curatu, poterosu si in forma placuta, si n'au potutu remané fóra anumita influintia asupr'a mişcamentelor si mersului lunei de atunci. Ni-se pastrara atari cantece cruciate din periodulu de pre la 1187—1270, si valórea loru consiste mai alesu in energi'a propunerei, avendu de altmintrea simpletatea cugetãrei comuna cu alalte poeme trubaduresci. — Ideiele lorui n cuintesentia suntu: D.-diu a patimitu pentru noi, iubirea lui trebuie se o resplatimu; estmodu, sacrificandu-ne acésta viétia desiérta pamenténa, vomu castigá fericirea eterna: ast'a ni-o promise pap'a, adeveratulu vicariu a lui D.-diu, si celu ce nu urmédia vócei si chiamarei lui D.-diu, unu cá acel'a tremure de judeçiuulu celu de apoi!

Ode séu cantece de lauda dedicate patronului nu se gasescu de-sene-statatórie, ci trubadurulu intretiese sî mesteca laudele sale in varie sirventese sî intre asemeni sirventese merita din punctulu valórei poetice a fi relevate desclinitu cantecele elegiace. Intr'insele poetulu deplãnge mórtea cutarei persóne, mai de comunu istorice; o deplange in tonurile cele mai sublimi, de cari poesi'a provinciale a fostu capace; doliulu si jalea dintr'insele se inaltia adesea pâna la dorerea pasiunata, ce'a ce atesta despre adevérule sentimentului; sî totu asiá pasionate suntu laudele date repausatului. De regula poetulu présera pe ici cóle meditatiuni sî contemplatiuni edificatórie, éra in fine recomanda sufletulu defunctului in grati'a lui D.-diu sî a santiloru lui.

Cantecele reprobátórie istorice suntu cele mai variate intre sirventese si totodata cele mai numeróse in acésta literatura. Ele repróba portarea sî procedur'a cutarui principe, cutarui poporu, aretandu-le calea onórei si dreptãtii, sî acest'a uneori in tonu de totu otieritu, batjocuritoriu sî amenintietoriu.

(Va urmá.)

DR. GREGORIU SILASÌ.

LASA GANDU-TI

Lasa gându-ti se strabata
Prin vremi bune d'altadata,
Cãndu antãiu ne-amu intelnitu, —
Cãndu antãii'ora 'n lume
Am sioptitu dulcele-ti nume
Nume scumpu, nume iubitu.

G. SIMU.

¹⁾ Raynourd IV. — ²⁾ Acolosi V. 251. — ³⁾ Acolosi II. 212.

Judetiulu.

— Romanu istoricu. —

Erá in diu'a de 7 Iunie a anului 1612.

Catedral'a cea mare a Sasiloru din Brasiovu, ace'a zidire ce adi pórtá numele de „beseric'a négra,” gemeá de multimea cea désa de ómeni ce se adunase in launtrulu ei.

Ori-cine a trecutú vre-odata pe la Brasiovu, trebue se cunósca acésta zidire imposanta, cá ci, cá-si unu ostrovu in midiloculu mării, ea se redica de-asupr'a valuriloru formate din casele orasiului si le dominéza pre tóte.

In anulú 1612 erá inca mai batátóre la ochi cá in dílele nóstre, cá-ci paretii ei nu se pârlisera si nu se inegrisera inca de valvataiele si de fumulu celu grosu alu marelui incendiu, care cu vre-o sieptedieci de ani mai pe urma a consumatu tóte casele dimpregiuru, a topitu cea mai mare parte din ornamentele mândrei beserici si a stricatu statuetele sfintiloru apostoli, cari se díce cá ar' fi statu dauriei si smaltiuite giuru impregiurulu besericeii si cá ar' fi fostu atátu de mândre si de scilpitóre incátu ti-ar' fi fostu dragu se te uití perdutu la ele.

In pomenit'a dí acésta beserica mare gemeá de multimea celoru adunati si inca totu mai veniáu ómeni din tóte pártile orasiului, ba se vedeáu si locuitorii suburbiiloru Brasiovu-vechiu si Blumena, numai din Scheiu nu prea eráu multi, dór' vre-o diece séu dóuedieci de insi din strad'a numita Burdigas, care treceá de o continuare a stradei castelului din orasiu si care erá locuita in mare parte de Sasi.

Cá-ci la beseric'a sasésca, firesce nu poteáu merge decátu numai Sasi.

Déca ar' fi fostu dreptate in lume precumu nu erá, ar' fi trebuitu se se gasésca in ace'a dí, printre desimea poporului adunatu in dí's'a catedrala si locuitorii de semintíie romána ai Brasiovului, cá-ci in acestu momentu nu erá vorba de indeplinirea vre-unuí serviciu divinú, ci se tratá de aducerea unei insemuate hotaríri cu privire la salutea publica.

Dar' pe acele tēmpuri atátu membrii magistratului, cátu si reprezentantii orasiului numiti sutasi eráu luatí numai si numai din populatiunea egemona cea sasésca si numai ei aveáu parte de cuvēntu cándu erá vorba de regularea unei cestiuni de dreptu publicu.

Tóte bancile, tóte stranele eráu ocupate, galeriile indesate, ér' prin locurile libere din bara, pe la intrari, printre stráni bijbaia lumea, cá si intr'unu musínoiu de furnici.

Giuru impregiurulu besericeii printre pilastrii logiile rezervate pentru némurile patriciare ale orasiului se umpleáu cu reprezentantii familiiloru senoriale. Numai logi'a judetiului, a vestitului Michailu Weiss si inca vre-o dóue dimpregiurulu ei eráu inca góle.

Lumea asceptá se fia ocupate si astea.

Asceptându si noi se privimu mai de aprópe pe acesti ómeni, cá se ne tréca de urítu pâna va sosi jupánulu judetiu.

Si dieu vomu avé destulu ce vedé.

Despre beserica nu mai vomu se vorbimu, cá-ci nu presinta vre-unu interesu mai mare cá ori-ce alta beserica sasésca, din dílele nóstre chiar', dar' cu atátu mai bizari ne voru paré ómenii adunati, cá-ci cu privire la portu Sasi de atunci nu seménáu nici-decumu cu urmasii lorú de adi.

Se-i privimu dara mai de-aprópe.

Mai ántáiu trebue se constatámu cá nu se vedeáu decátu numai si numai barbati, ér' acesti'a eráu toti in portulu lorú nationalu, care se compunea din unu sumanu lungu de damastu. Croial'a erá uniforma, dar' costumele diferiáu in colórea stofei. La unii erá profiria, acesti'a eráu patriciani nobilitati, la altii erá cafenia, acesti'a eráu cetatieni, patriciani si ei, dar' nenobilitati, la altii in fine erá albastra, acesti'a eráu cetatieni de rēndu, adeca plugari de prin suburbii, ori apoi sateni, agricultori de prin satele invecinate, venití cá reprezentanti ai acelorú comune care stateáu in vre-o legatura mai strēnsa cu liberulu orasiu.

Dar' nu numai colórea sumanului deosebiá pre nobili, de burghezi si pre acesti'a de prostime, ci mai erá si alte distinctiuni, pre carele vomu cunósce din descrierea urmatóre.

Nobilii aveáu nasturi de auru si gaitane facute totu din firu de auru, se incingeáu cu unu bráu asemenea de auru, ér' de pe umeri le atēná, legata cu o chietóre de gaitanu de auru o siuba albastra ca, tosita si refecata cu blana de samuru, avēndu nisce máneci lungi, asiá de lungi, incátu aprópe maturáu pamēntulu. Lānga máneci, in dreptulu umeriloru, siub'a erá despicata, ér' prin aceste despicatori, sasii 'si scoteá bratale, cá-ci mánecile eráu asiá de ánguste incátu nici-de-cumu nu le-ar' fi inceputu, — eráu facute numai de parada si se balacaneáu góle prin aeru. Cismele acesteii caste, adeca a nobililoru eráu facute din piele galbena si aveáu unu ciocu lungu, resfrāntu in susu. Itarji eráu de postavitu cafeniú, dar' nu se vedeá multu din ei, acoperiti fiindu de siub'a cea lunga.

In mân'a stānga tíeneáu câte o caciula in-nalta, de samuru impodobita cu unu manunchiu de pene de balteanu.

Asiá erá portulu nobililoru, ér' cetatienii séu burghezií trebuiáu se inlocuiesca surulu cu argintu si prostimea cu metalu prostu ér' in locu de gaitane de firu, aveáu gaitane de lāna.

Costumele Sasiloru de pe atunci, dupa-cum vedemu, erá cu multu mai aretatóre, mai espressive decátu imbracamintea lorú de astadi. Compatriotii nostrii de vitia flóndrica imita astadi modele parisiane, fiindu inse greoi din fire, trece multu tēmpu pâna se adopteaze vre-o schimbare si astfelu í-i vedemu imbracati du'ra nisce mode vechi, trecute de cincisprediece si mai bine de ani, presentādu astfelu o infaçiosiare de risu

vediuti lângă alți ómeni, cari urméza mai de aproape pre capritiós'a regina numita moda.

Acumu dupa ce ne-amu satisfacutu in de ajunsu sêmtiulu vederei, se ne întórcemu atentiunea si la vorbele, care esiáu din gurile acestoru ómeni. Că-ci cu tóte că se afláu in beserica vorbiáu si inca tare cu focu, ba cu patima asiá încátu chiar' déca n'amu fi scíutu dejá am fi recunoscutu indata din mișcarea loru, că nu venisera pentru a luá parte la unu serviciu divinu si că unu altu scopu, vre-o afacere profana î-i adunase acolo.

Acésta afacere trebuie se fi fostu de o mare insemnatate, de vreme-ce se alesese tocmai laciulu lui Domnedieu, pentru desbaterea ei.

In adeveru, chiar' prin tîmpurile de pe atunci, in cari întêmplarile resvratitóre eráu mai dese, in cari ele eráu, am poté díce, la ordinea dílei, chiar' pe atunci cându pacea cetatiênului erá tulburata cându de Turci cându de Unguri, cându de Munteni séu de Moldoveni, cându omulu erá deci mai desu chieamatu a-si esprimá parerea s'a asupr'a vre-unei hotarîri de luatu, dícemu că chiar' pre acele tîmpuri o adunare profana in sfânt'a beserica erá unu lucru rar, fórte rar; se întêmplá numai la ocaziune de o importantia deosebita.

Inse realizându-ne intentiunea exprimata dejá, adeca ascultându la ce'a ce 'si spuneáu acei'a, cari eráu adunati in beserica, tragêndu cu urechi'a mai cu séma pre lângă acei'a in giurulu căror'a se indesase mai multa lume, vomu aflá de buna séma cestiunea cea importanta, care agitá pre locuitorii Brasiovlului.

Éta se mergemu cólea in spaçiuulu celu liberu, unde se afla casanulu de botezu, lângă care stá jupânulu Ionu Chrestels unulu dintre Domnii de sfatu, pre care in decursulu naratiunei 'lu vomu cunósce mai de aproape. Se mergemu, că-ci in giurulu seu erá adunatur'a cea mai désa.

„Davidu Weirauch, judetiulu Cohalmului,“ dícea elu in acestu momentu, „elu si cu George Frank senatoru din Sibiiu suntu trimisi de dieta cá se ne induplice a ne supune vointiei tiranului Báthori.“

„Ho, ho, — hi cumetre, mai incetu cu dragostea,“ 'si permise a esclamá unulu dintre ascultatori.

„Da, fratiloru,“ continuá Chrestels „feriti-ve de vorbele cele dulci ale judetiului din Cohalmu, feriti-ve de aparintiele de dreptu, cu care va incercá se ve amagiésca, se ve impuna, spriginindu-se pe faptulu că ei ar' fi solii unei adunari legitime adeca a dietei dela Sibiiu.“

„Scimu noi ce insemnatate avemu se atribuimu acestei diete,“ 'lu intrerupse unu glasu căm ragusítu.

„Nu uitati, că acésta dieta,“ reluá Chrestels, „a facutu totu-de-a-un'a pe voi'a tiranului, că s'a aretatu cá unu instrumentu docilu a lui Báthori.“

„Rusíne pe capulu Sibieniloru,“ erupsera mai multí insi.

„Este dieu anevoie de întielesu,“ observá Chrestels, „cumu au potutu Sibienii se decadia asiá de tare, sarutându cumu amu díce mân'a aceluia care i-a lovitú asiá de multu. Aduceti-ve a minte in ce modu Báthori a pusu mân'a pre acelu orasiu nfericítu si me veti întielege, dar, veti fi totu-odata in stare a ve inchipuí chinurile, pre care Sibienii trebuie se le indure, de cându au ajunsu sub pumnulu celu de feru a lui Báthori.“

Vediêndu o mișcare a multímei dirigeata spre intrarea cea de lângă altariu, zorf si Chrestels intr'acolo, cá se fia aproape cându va intrá judetiulu Brasiovlului Mihailu cu solii dela Sibiiu.

„Bine díce Chrestels,“ esclamá dupa plecarea acestui-a unu barbatu, care pàré a se bucurá de óre-care autoritate printre concetatiênii sei.

In adeveru, vorbitoriulu erá Christian Sieucater, starostele tabacariloru, care in tîmpu de resboiu aveá rangú de capitánu.

„Da, bine díce,“ repetá corulu.

„Se nu dâmu ascultare acestoru căni veniti dela Sibiiu,“ reluá Sieucater, „ci se facemu, dupa-cumu va díce judetiulu nostru Mih ilu Weiss, Domnedieu se-lu tîe.“

„Se traésca Mihailu Weiss, judetiulu nostru,“ strigá in acestu momentu multímea adunata, pre cându tóte privirile se întórsera napraznicu spre altariu unde se ivise figur'a impunátóre a unui barbatu semetiu cá de vre-o 41 de ani.

Erá judetiulu Brasiovlului Mihailu Weiss.

Multiamindu cu o condescendentia superba se urcá in un'a din logele asiediate in apropierea altariului, anume rezervata pentru elu.

Ajungêndu in logia făcú semnu cu mân'a unui servitoriu, care alergá susu si se grabí a deschide lodarile cele zabralite ale logei.

Dupa-ce se deschisera, Weiss pasíndu lângă balustrada, intiase amêndóue mânile de-asupr'a multímei, impunêndu-i ast'feliu o tacere cumplita.

Asiá de mare erá influint'a acestui omu acestui capu alu orasiului asupr'a cetatiêniloru adunati, încátu acum ai fi potutu audí sbárnaitulu musceloru, ast'feliu se alinase sgomotulu, care numai cu câteva momente mai nainte domnisé prin catedrala.

Privirile tuturoru se atiêntira cu acceptare asupr'a lui Weiss, care incepú discursulu seu dícându:

„Cetatiêniloru Brasioveni, voi locuitori liberi ai unui orasiu liberu si autonomu, aflati, că principele Gavriilu Báthori, de care noi dupa lungi chibzueli si sfatuiri, dupa unu lungu síru de crunte indurari, am gasítu cu cale a ne lapadá, cá de unu nedreptu stapánu, si a supune plângerile nóstre impotriv'a lui prémilosului nostru Suzeranu Maíestatii S'ale Sultanului dela Tialigradu, aflati că acestu principe a intrunitu in Sibiiu o dieta dela care a cerutu, ér' acést'a a hotarítu dupa porunc'a lui, cá intréga tíer'a Ardélului se se scóle cu mân'a armata asupr'a nóstra pentru-cá ast'feliu se ne supuna pre noi Brasiovenii vointiei s'ale. Diet'a

incuviintiându această cerere, ne trimite pre solii sei, pentru că se incerce mai întâiu cu binele ce'a ce suntu decisi a indepleni cu sil'a.

Noi conducatorii afaceriloru acestui nobilu orasiu, senatulu Brasiovului, n'amu gasitu cu cale a ne pronuntia sênguri, asupr'a acestei provocări ce ne vine dela calcatoriulu de legi, Gavriilu Báthori, cá nu cumv'a se ni se impute cá amu fi hotaritu cu prea mare usiorintia de sórtea orasiului, y'amu adunatu pre totu in acestu sfântu lacasiu si ve poftimu se auditi cu urechile vóstre soli'a adusa de jupánulu Davidu Weirauch si jupánulu George Frank cá trimisii dietei dela Sibiiu, ér' dupa ce veti fi auditu, bine se ve chibzuiti si luându-ve sém'a se respundeti soliloru ce cu cale veti gasi.

Dupa mine va vorbi unulu dintre soli, pre cari i-i vomu aduce indata aici, pentru cá se-si implinésca chemarea loru.

Trebue se ve mai spunu inca, cá pron'a cérésca a voitu, cá totu-odata cu solii dela Sibiiu, se sosésca in orasiulu nostru unu trimisu alu Inaltilui nostru Suzeranu, M. S. Sultanulu dela Tialigradu, aducându-ne straşnica porunca, „se ne lapadamu de Báthori si din tóte poterile se ne impotrivimu lui, cá-ci M. S'a Sultanulu este hotaritu a stérfi din radecina acestu pomu care nu rodesce decâtu numai rele si amare fructe.“

„Se traiésca,“ strigá éraşi multimea acumu, cându semetiulu judetiu, terminându cuvântarea s'a, se întórse pentru a dá porunca, cá se se introduca solii dietei, cari acceptáu in paraclisu momentulu in care-si voru poté incercá elocinti'a loru asupr'a acestei multimi, care dupa-cum sciaú si intielegeáu pré bine nu erá nici-de-cumu dispusa in favorulu loru.

Davidu Weirauch si cu soşulu seu George Frank inaintara amédoi cu capetele redicate mesurându nesfiiti multimea poporulu adunatu prin a cărei desime inaintase spre logile, ce li-se pusesse la dispositiune — si cari eráu in faci'a logei lui Weiss.

George Frank nu deschise lodurile logei s'ale, multiamindu-se a esamina poporulu prin zabrele, ér' Davidu Weirauch, care aveá se graiésca catra cei adunati, puse, precumu o facuse si Weiss, de i-se deschise mai întâiu totu parmaclicul, presentându-se in tóta figur'a s'a priviriloru celoru adunati.

In decursulu acestoru pregatiri, ómenii din beserica, se vedeáu fórte agitati. Unii sioptiaú cátra vecinii loru cu o gesticulatiune fórte semnificativa, care denuntia hotarírea de a persistá in renitenti'a loru cátra Báthori, ér' altii pariaú impresionati de demnitatea seriósá si de purcederea incrediuta a soliloru.

TEOCHAR ALEXI.

DIN MISERIILE SOCIALE.

— Novela. —

Amorulu maternu este sórele vietiei unei femei si visulu sufletelu nobile. Sórele ingalbinesce, arborii se usuca, marea 'si pierde tiermurele; totulu trece, numai amorulu unei mume duióse, silitóre si plina de religie traiesce. Elu e sufletulu unei case.

**

Cátu e de stimabila onórea care vine dintru-o buna portare si o adeverata capacitate.

Fenelon.

Cugetându me lasasemi transportata de imaginatiune, intru-o lume de perfectiune... dar', cá in totu-de-a-un'a deceptiunea me lovi!...

Momente pline de placeri suave, mai lasati suvenirea vóstra se zimbésca spiritulu meu! adi ilusiunea adeveratei bucurii nu o gasimu de cátu intr'unu elementu de cugetari si sémtiri inalte dar' necunoscutu, ce numai in cerculu intimu alu facultiloru nóstre esista. Idealulu frumosulu e o realitate hídósá, ea nu póte inspirá desgustu.

Se scriu dar' câteva pagini — e o satisfacere morala, e mai alesu tributulu ce ori-ce omu de inima aduce nenorocirei; sufletulu se revólta si unu sentimentu de dreptate covérsiesce ori-ce tendintia de a-lu oprí.

Nu voiescu se facu apologie mumeloru, dar' oglind'a vietiei reale, a timpulu actualu: se vede influenti'a egoismulu si a fanfaronadei, a scepticismulu si a indiferentiei cum pervertesce, véscediesce cele mai frumoşe sémtiri omenesti.

* * *

La Vaisióre in apropiere de orasielulu * * am petrecutu cei mai frumoşi ani ai vietii mele. Parintii mei posiedeáu o mica proprietate, cu tóte acestea prin labórea si economiile loru sustieneáu unu traíu pe care multi din cei mai avuti 'lu invidiaú. Câtev'a familii, proprietari cá si noi, compuneáu o prea placuta societate. Independentia de sentimente si de idei, principiile de moralitate si de religione, in care fusesemi crescuta: aci in midiloculu unoru parinti leali si activi, eu nu mi-asíu fi potutu imaginá, cá airea asiú gasi sentimente diferite de elementele in care traiaú....

In fie-care dí a septemánei mamele nóstre eráu ocupate cu gospodari'a si educatiunea copiiloru. De deminétia pâna sér'a alergáu dintr'unu locu intr'altulu, silindu-se a face fericirea soşiloru si bunulu traíu copiiloru loru.

Dupa-ce trecu primele clase la scól'a satulu, tatalu meu me duse la * * intr'unu pensionatu spre a-mi desvoltá cunoscintiele. Aci regasi pre Eugeni'a fic'a unui proprietariu vecinu cu noi si in care concentrasemi afectiunea mea fraterna, cáci din nenorocire nu posedám nici frate nici sora. De unu anu fusesemu despartite si acumu o regasiám aci. Ce sánta bucuria! Inimele nóstre se jubiáu cu o dragoste anticipata si cu o statornicie reciproca. De si fusesemi crescuta cu stric-

tétia, cu toate acestea tandretii si prevenitiile parintilor mei catra mine gasea puține comparatiuni. Asia, vedindu-me deodata aci, perdii veselii, urtulu veni, si in câteav'a dfele cadui greu bolnava, — parintii nu fura avisati, dar' ce se spuau?... Eugeni'a, bun'a mea amica, fù unu ângeru de consolare si de devotamentu, ce'a-ce marí pentru dên's'a atátu iubi'ea mea, câtu si stim'a tuturoru camaradeloru nóstre. Notái acésta impregiurare, spre a aretá in câteav'a trasuri nobletii ce caracterisá pre aceste fete de care me léga nu numai suvenirile copilariei si recunoscinti'a, dar, inca atractiunea de o sincera afectiune pentru calitatile ei, pe care nici atunci, nici mai târdiu in lume, n'am recunoscuta, cá si-ar' fi pierdutu din valórea lor...

Cându esfi din pensionatu me dusei in familia la Vaisióre, in acelu locu, de care me léga afectiunile animei si suvenirile încântátóre ale copilariei. Oh! si n'am regretatu nici-odata pre câtu tēpu am avutu acésta modesta dorintia de care me mãndrescu si adi, cáci pentru nici o alta perspectiva de marire nu o-asiu mai poté schimbá...

Bucuri'a parintilor mei fù mare vedindu, cá nu insielasemi sperantiele si sacrificiale ce ei facuse pentru mine. Tóta lumea i felicitá vorbindule de calitatile ce diceau cá posedu. Câtiv'a pretendenti la mân'a mea se pronuntiará, inse parintii i aménarâ cu delicatetia sub diferite preteste. Mam'a care erá sigura de intieptiunea mea se destainuá mie despre ori-ce hotarire luáu in privintia mea, si eu me siliám aprobândule totu, cá se câscigu indoitu increderea lor si spre a-mi face o mai mare temeinicie in opini'a lumii.

Petrekerile róstre in familia se terminá in totu-de-a-un'a printr'unu ospetiu deliciosu, inveslitu si prelungitu inca prin arcusiulu unoru lautari betrâni si iscusiti. Orasiulu 'lu visitám cam rar, dar' cunoscutiile nóstre de pe acolo, ori de câte-ori ocaziunea si tēpulu le permiteá veniáu la Vaisióre.

Intru-o frumósá dfe de Mai siedeám in foisiorulu casei si lucrám. — Erá de deminétia: in curte mare animatie, servitorii ce intráu si esiau mergendu dupa afacerile la care eráu destinati, ér' pe de alta sbieratulu unoru mielusiei ce sariáu sburdalnici prin ierb'a din curte, sgomotulu pase-riloru, luptele unoru cocosi etc. toate acestea oferiau unu spectacolu ridicolu si placutu in acel'a-si tēpu. De-odata fusei atrasa dela acésta distractiune de sosirea unei trasuri, ce intrá cu mare sgomotu in curte. In launtru eráu doi barbati dintre cari pre celu mai in vârsta 'lu recunoscuí — erá d.-lu Agreanu dela Agreni... unu proprietariu vecinu. Cátu pentru celu alaltu, care erá fôrte june, banufi numai decátu cá trebuie se fia fiulu seu, care 'si terminase studiile si care dupa câtu aflasemi erá acceptatu in familia. — Indata-ce trasur'a se oprí la scara, junele sarí josu sustienēdu pre betrânulu seu parinte. Dupa unu momentu fura întâmpinati de parintii mei, ér' in salonu i acceptám eu, — tatalu-seu 'lu presintá succesivu.

— Am venitu se recomēdu unoru vechi prietini pre fiulu meu, care de acum inainte nu are se ne mai parasésca...

Intr'adeveru, Emanuelu, asia se numiá junele, lipsiá inca de copilu din sinulu familiei... Pe data dulcetile fura servite, si betrânulu si fiulu seu nu refusara propunerea ce le-o facú parintii mei de a remâné nóptea la noi.

Dupa mésa mam'a 'mi permise si mie de a insoçi pre musafirii nostrii la preumblarea, ce le-o propuse tat'a a o face prin pregiuru... Ast'feliu visitaranu cu totii mór'a, loculu cu pescu, grudinile cu pometuri, laptari'a etc. Eu cu Emanuelu vorbiamu mergēdu inaintea tovarasiloru nostrii, cari ne urmáu incetisioru tractându diferite obiecte.

Dela prim'a data Emanuelu 'mi facú o impresie placuta. Cá fisicu erá adorabilu, cá moralu aretá sentimente si idei inalte, aspiratiuni frumóse, inteligentia, vie imaginatie, studii... adaoga cá aveá cev'a intr'ensulu ce-lu faceá se devina fôrte simpaticu acelor'a ce-lu incongiurá. Tóte aceste placute aparentie me facurá se i aretu incredere. Positi'a proprietatiei nóstre erá din cele mai pitoresci si acést'a celu puçinu pe dên'sulu 'lu încântá multu, cáci dise facundu o alusiune fôrte fina la mine, din care intielesei, cá nu-i displaceám:

— Ce framseti au aceste locuri!... apoi adaoga cu o usióra tristétia in vóce: — Trebuie se fia prea fericita aici.

— Da... respunsei eu prea fericita!... dar' observái cá fara voiami le disei suspinându, si remasei pe gânduri...

— Am se ve vizitezu mai adesea, reluá elu dupa unu momentu, numai déca parintii d.-tale mi-ar' permite acést'a...

'Lu privii rosindu-me si óre-cum atinsa í-i disei repetându ultimele lui cuvinte.

— Déca parintii mei ar' permite acést'a!?!... ce gândesci d.-t'a d.-le Emanuel despre parintii mei, despre mine...?

— Nimicu d.-sióra! se grabí elu a scusá obiectiunea mea, — nu ve potu tacsá in nici unu feliu...! totulu este cá se sciu déca si parintiloru d.-tale le-am potutu inspirá puçina incredere...

— Aci nu potu hotari, tēpulu inse ve va probá.

— Cátu despre d.-t'a personalu o repetu, ce asiu poté se adaogu, decátu se te stimezu si cá convinctiunile mele pentru d.-t'a sunt formate mai dinainte.

— Asia! Cum?...

— Te cunoseám deja cându te-am vediatu...

— E posibilu... sum curiósá...

— Da; nu numai cá e posibilu, dar inca prea adeveratu, cáci cum asiu fi potutu remâné indiferentu la atâtea frumóse recomandatiuni pentru calitatile d.-tale morale.... câtu pentru fisicu, v'am vediatu portretulu la d.-siór'a Eugeni'a vecin'a nóstra si amic'a d.-t'ale.

Ce anima desinteresata! — gândii eu despre Eugeni'a si câtu de multu simtieám cá o pretiuescu pentru aceste servicii. — Intre aceste amēdoi tacusemu; nu cutezám a mai vorbí, mersesemu ast'feliu mai bine de unu kilometru...

De-odata fusei trezita, erá vócea mării ce 'mi vorbiá, ea ne esise intru întempinare. Tocmai atunci observái că ne apropiasem de casa, o lasái pre dâns'a aci si eu alergái in odaiti'a mea.

Ce scimbata reintrái!...

Nu facusemi nimicu cu tóte acestea aveám o temere, in ori-ce privire mi se pareá că cetescu o imputare, aveám de-odata rusine pentru un faptu, ce in imaginatiunea mea credeám că am comisu si in acel'a-si tîmpu o grigia de a-mi pastrá secretulu. Că se-mi ascundu emotiunile fi lasai pre dânsii in salonu si eu mersei se supraveghiezu la ordinea pregatiriloru pentru cina.

Erá séra.

Dupa mésa esisem cu totii in foisorulu casei, cá se luamú caféu'a. Foisorulu erá incongiuratu de iliceu si rose ce respândeáu unu profumu suavu, datatoru de viétia. Alaturi cu curtea curgeá unu pèrèuasiu. Tabloulu erá dintre cele mai maretie. Lun'a frumósa, vie, linisce deplina; nu se audiá decâtu susurulu misteriosu si liu alu apei in vale; unu cântecu de privighietorie ce-si facuse cuiburile in rosariu. Cându privighietorile incetáu si se faceá o linisce profunda, cânteculu locusteloru acelu sur-sur prelungitu te transportá intru-o dulce reverie. — Tîmpulu treceá fara se sêmtîmu. — Emanuelu si eu căutamú cîtev'a cîntece dupa staurinti'a mării si nu potú descrie ce sensatiune mişcă fibrele animei mele, cá din glamétia si ridietória cum fusèi pâna aci de-odata remasei pe gânduri,

Emanuelu cântá admirabilu: melodie si accentu, espreie si subiectu, privire si nu sciu ce misteriu pe care me siliámú a-lu defini, tóte acestea me facurá se gândescu si se credu chiar'... cá elu se sêmtiá cuprinsu de-o dragoste vie pentru mine. In ásia scurtu tîmpu se se opereze o ásia subita transitiu in anim'a mea... in anim'a lui?!... Ciudata coincidentia! Dar' ce voiu deveni eu in faci'a scrupuleloru parintiloru mei? Voiu poté aveá taria si prudenti'a, de a sci se ascundu sêmtirea mea!? Tóte aceste gândiri me facurá se cadu in melancolie. — Pre cându cântá o arie Emanuelu me priviá ficsu, negresitu cá se me spioneze necontenitu... si cum eu stám cu capulu radimata pre o mâna ascultái... ascultái rapita, căci intielesei cá cuvintele-i eráu o improvisatie:

Cu-o mâna sprijinu a mea frunte
Éra pre stânci, pre vâi, pre munte
Pe valea verde ochiulu se pierde...
Pentru-ce óre? Ce voiescu eu...?
Se strabatu spaçîulu cu amorulu meu,
Si s'ajunga pân' la tine
Si dorintie si suspine...

Si dorintie si suspine!... îngânái in mine-mi fericita de acésta tainica marturisire, pre cându invinsa de privirea lui focósa lasái ochii in giuru-mi si me gândeam — voiám se strabatu in viitoriu... vedeám perspective frumóse... dar' nu sciu pentru ce aveám o temere secreta... Negresitu acést'a erá o copilaria, erá emotiunea (!?).

(Va urmá.)

Paulin'a C. Z. Rovinaru.

E—a.

— Schitia. —

Trei ierni locuise in préjm'a nóstra, si findu adese la olalta, ne imprietenisemú óre-cum, — cu tóte aceste nu o vedisemú altu-cum, decâtu totu in acelu vestmèntu negru si totu cu ace'a adéna tristétia pe faciá. Nici-cându voiósa ori rídiénda; la diori séu apusu, la flori séu fructe — ochii ei mari remâneáu fara dulcele incântamèntu a ténereţiei.

Numai érn'a din urma me surprinse emotiunea ei, — dupa care mai multe díle fú ascunsa séu suferénda.

Pre atunci avusesemú unu óspe — unu óspe din lume. Erá strumenu voiniculu, si bogatu de darulu veseliei.

Nisce fulgisiori de nea pornisera su mājitulú deminetiei.

Pre noi ne delectá privelescea pudiculu velu intinsu pre case si pamèntu. — De lângá cuptoriulu caldu in acelu schimbu de cugetari, cari din un'a in alt'a re'nviá totu ce a trecutú in dragoste ori duşmanía — ne tredíramú la pomulu craciunului, la bucuriele tiesute de famili'a germanului pre lângá elu.

In ameruntele fericitulú obiceiú, ajunseramú si la credinti'a si poesi'a lui. De-aci pâna la poesi'a romána fú numai o saritura.

Ast'felu se nascú o jocósa lupta. — Schiller, Góthe, Alecsandri si contemporanii sei fusera pomeniti.

Se-mi traduci ast'a! — díse elu luându o carte de pre etager'a ce-i stá la drépt'a.

Din norocu pre pagin'a indicata erá tocmai „Mariór'a," frumósele cuvinte ale lui Bolintineú.

In nemarginirea entusiasmulú erám gat'a a-o face — dar' diariundu pre „E—a" in odai'a vecina, alergái spre dâns'a.

Erá cu capulu radiematu, cu resufu grabitu, — ér' printre busale palide sioptiá:

„Mândrulu dragu alu vietiei mele

La óste s'a dusu”

Apoi spariata, ba agitata de nisce patimóse eruptiuni, blastemá ast'a inspiratiune ce stînge vietii tenere, si desparte suflete iubitóre... Si repediénda-se cá aiurinda, ne parasí in fuga.

Nu-o pricepui, nici cá-mi adusei aminte, cá tîntise dóra la toiulu diuareloru, ce tocmai pe atunci suleváu resboinicele pregatiri din marginea Galitiei, garnisón'a óspelú nostru.

Trebuie cá unu inecatu doru o napadise, căci E—a oprí numai in locuinti'a ei, ingropându-si faci'a in tapiseri'a divanului.

Presimtirea cá suferé, me indemná a-o cautá. Si adeveratu o fiintia mai desolata nici nu am gasitu. — O sfarimatura viua, — erá o sfarimatura omenésca

Nu indrasniú a me apropiá cu vorbe seci, nici a-i patá durerea cu mângaiieri tocite. Totu ce potui, erá a netedi luciosulu peru ce-i atèrná mai pâna la chivulu vestmèntului.

Tristu ajunu de anulu nou.

Numai târziu, si nu sciu cum murmurai:
„E—a povestese-mi despre elu . . .“

— Despre elu! — repetă ea echoticu. Apoi oftă, si plânsulu i usioră sufletulu.

Inim'a . . . inim'a, ce mare mormentu e ea! . . . Ani întregi ingropamu nadejdi, sântiri si icone iubite, — ba totu ce amu întelnitu in pulveros'a cale a lumii, aflându-le vredeuce a fi din cându in cându udate de lacrime . . . Si atunci . . . intru-o clipa de grea ispita nu mai plângemu, căci suvenirea re'nvia insusi mortii.

Unu ceasu de jalnica fericire ne cuprinde — de fericire visionara, — apoi era-si se deschide mormentulu; perindu tôte, nóptea se salaşluesce in loculu ei, in inimele vii . . .

Cu voluptatea aceluor cari intorcu stiletulu infundatu in rana, 'si reament' E—a juneti'a ei — juneti'a cu acelu amoru sântu, ce nime nu-lu intielege, — nime, afara de junia . . . junia cu credintia si nadejdi.

Istori'a ei, e urmatóri'a:

„Din cinci copii a unui proprietariu, remase numai E—a in vietia. Famili'a inclinã la tuberculose, moscenitóre din generatiune in generatiune.

E—a trecuse de douăzeci de ani, si o sanetosa desvoltare i aduse vivacea pulsare a verstei. — Inse mam'a, asta mama sagetata de pierderea atãtoru fiintie iubite — din frica o retienea dela ori-ce placeri sburdalnice. E—a cu sufletu tēneru si flacarosu, tãnjiã in nemarginita-i abnegare — traindu in o retragere stricta.

Cându radiós'a primavéra poleiã tienutulu — dusa de doru priviã in departare, pâna acolo unde orizontulu aplecatu saruta bradii muntiloru. De trunchi uscati 'si radimã E—a capulu, cu frundia sioptindu, cu róa lacrimându. Si nime nu strabateã dorulu ei, nime visurile ei pline de fariacuc.

Atunci, in arsiti'a verii — resunã o trimbítia. E—a tresari. In ferestr'a deschisa, intre frundsiuri admirabile asceptã cum nu mai asceptase inca.

Mai multe tunuri trecurã pre largulu drumulu, cu uruitu ostenitu.

Din norulu de pulvere si multîmea ostasiloru, zarí unulu . . .

Erã barbatu in vigóre, sub elu saltã unu calu arabicu.

Si elu o ochi, apoi salutã cá inaintea unei vedenii rapitóre.

Atãt'a fũ totu — dar' ast'a fũ de ajunsu, cá ins'a-si ursit'a se prinda fire noi in destinele loru.

La cinci dñle se anuciã elu. — Erã antãiulu a carui politetia o atinse la inima. Pudórea fericirei presēmtite, se redicã cá resaritulu sórelui aurosu.

Prin formele etichetei vibrã glasulu lui, er' chicotulu ei întregeã armoni'a.

Ambii vorbira multu, risera si surisera, . . . si se gasira.

Oh! erãu teneri, si tenereti'a in sine pórtã tôte incântamintele vietiei. . .!

In teneretia se gasesce amorulu, — amorulu intre suflete armonice, si nu intre cele surore.

Supratenentele erã din cei mai de onóre barbati, — cu sufletu nobilu si spiritu fórte luminatu, E—a 'lu idolisã.

In presér'a manevreloru, ei se logodira.

Erã mirésa — si tôte visurile ei fetesci culminãu in acestu cuventu.

Septemãni trecura, — septemãni de nadejdi si asceptare.

Cându sborulu fireloru metasóse mângaiãu obrãjii caletoriului, mirele sosise.

Nu vëntulu, nu doiosulu susuru alu tórnei, nimicu nu-i retiené dela acele deliciose umblari, ce poetiséza esistinti'a omenésca.

Serbarea canoniei erã ficsata. In bucuri'a ei, vigurosulu barbatu sēmti cutrierarea unoru fiori ghetióse. Se minunã insusi de petele rosii ce se zugraviãu pre faci'a lui bronzata.

Si E—a observã ciudat'a schimbare; tendrele ei ingrijiri se indoira.

Cu ivirea simtómeloru se aliã si-o repede topire a poteriloru.

Inca sciã elu isgoni fric'a ei, aretându-se veselu si nepasatoriu. Cu E—a fragedi'a lui aveã cev'a-si inmişcatoriu.

Braçiu la braçiu se incântãu de ultimele radiea le sórelui, de musculitiile ce sburãu in aeru. Câte unu ochiu de pagisce i invitã la odihna, câte unu cântu doiosu la ascultare.

Si atãtu erãu de fericiti, incãtu nu gândirã cá sórele, pagiscea si cântulu erãu la incheiere . . . la mórte.

Din asemenea tainice reverii, întórsera printre cipresii criptei familiare, — lacasiulu atãtoru flori, tēnere, — si in gen'a mirelui tremurã o lacrima. „Tu plãngi?“ esclãmã E—a in necata.

Elu se inclinã murmurându: óre gasimu noroculu numai spre a-lu pierde?

Fatal'a lui presēmtire se adeveri. Pentru galopãndulu seu morbu, numai erã ajutoriu.

Pre divanu jaceã elu; pre mės'a din unghetiulu ferestrei, rosariulu „la France“ 'si scuturã florile galburii.

Si elu si ea erãu muti — muti de grozave superari.

„Se moriu?“ — întrebã elu, — „se me despartu de tine?“ —

Ingenunchiãndu la capatãiulu lui, cele mai nemilóse chinuri o mistuiãu. Si inca 'lu mângaiã cu increderea re'nsanetosiarei . . .

Atunci cuprindiendu-o, fiendu ochi in ochi, siopti.

„Iubita! cum ar' impodobí albulu mirtu estu peru, pre care cu dragu lipiãm buzele mele?“

Cãtu esti de frumósa, — dar' vai mórtea e jaluza de odorulu meu.“

Pricepēdu cu acea divinatfe a amorului, E—a 'lu mângaiã, apoi est' pentru cãtev'a secunde.

Arare-ori se întēpla, cá in impregiurari atãtu de sfasietóre, o juna fiintia se-si faca gatela de mirésa.

În lungulu vestmântu, sub velulu albu o re-vediu, si-o fericire dulce 'lu transfigură. — Redicându-se însu-si, la sosirea preotului, puse mân'a ei în a lui.

În apesători'a tacere 'si jurară credintia... crediutia pâna la mórte.

Ce mai poteá ceriulu se le dea, dupa-ce ajunseră atât'a?

Cuvinte dragi schimbara — desmierdari fragede... Cu incetulu apoi se vêfră pause — vorb'a i-se rarise. — Spre mediulu noptii inim'a lui incetase de a bate.

— — — — —
În nópte esi E—a; în intunerecu cá duhurile. Ea nu-a plânsu, nu-a strigatu; se impetrise. Zorile o gasira totu asia, pân' ameti.

În salonu ascernutu eră elu în uniforma, — palmi si lumini 'lu incungiuurá.

În oda'i'a vecina jaceá E—a îngropata în pufulu tapiseriei.

Spre séra audise clopotele, — pasi resunară; unu plânsu durerosu — eră alu mamei ei. Atunci o tacere, unu cântu doiosu — apoi o comanda, music'a intonă marsiulu funebru si carulu mortuaru plecá.

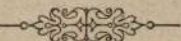
Cá în driculu verei uruira tunurile — tunurile bateriei ce dá comandantelui iubitu cea din urma onóre.

Nu mai multu fetitia doritóre, ci cá o nalucea siovainda deschise E—a feréstr'a. Unu velu de miréasa fluturá în aeru — unu strigatu durerosu, si ea recadiu îndereptu.

Luni întregi delirase, — inse corpulu a in- viatu, ursitu fiindu, cá lângá sicriulu mirelui se asiedie si pre a iubitei ei mame.

De atunci locuiesce în préjm'a nóstra; de atunci urma de zîmbetu nu mai luminéza faci'a ei palida.

EMILIA LUNGU PUHALLO.

Unei mórte.

Tu nu mai asceptái unu traiu seninu,
O bóla grea ti-erá fara 'ndurare
Lamesiulu dór' tfe ti-a fostu unu chinu
Si viéti'a ti-a fostu aspra tfe tare.

Elu stá cu tine, omulu celu inbitu;
O nópte mai aveái, ce jale-adénca!
Trecú si ea, ér' diorile-au sositu:
„Barbate, cum a-si vrea se traiescu inca!”

Elu asculta tacându cuvântulu greu,
Ce-i atingeá audiulu cu durere:
„Vedi de copilu... eu moru, iubitu meu;“
Apoi: „Acum'a voi se dormu....“ Tacere!

Sfersitu-s'a... Nu te-ai mai desceptatu,
Se stinse ochiulu teu, cuprinsu de cétia;
Prin camera sufla divinu suflatu;
Copilulu teu típa... trecusi din viétia!

(T. Storm.)

JOSIFU POPESCU.

CRESCEREA COPILORU ÎN FAMILIE

DUPA CERINTIELE SCÓLEI.

— *Consilie practice pentru parinti.* —

Crescerea buna a copiiloru este fericirea lor, binecuvântarea casei, bucuri'a parintiloru viitorulu natiunei, înflorirea patriei si înaltirea omeniei.

Pre fundulu celu adéncu si tainicu alu mariloru, departe de sgomotulu valuriloru, ce vîjeescu cu furie pre de-asupr'a apei, se produce margari-tariulu celu scumpu si multu cautatu de lume. Adéncu în sênulu pamântului, sub muntii cei înalti, ce ajungu cu fruntea pâna în nori, jace ascunsu aurulu si argintulu, dupa care umbla adi cu sete tota lumea. Pre întinsele lunci umbrite de o parte si de alt'a de copacii cei înalti si stufosi si recosite de undele cristaline ale apelor, ce curgu sier-puitoare prin midiuloculu lor, cresc si înflorescu frumósele si dragalasielc viorele ale primaveriei.

În adapostulu gradinei, bine îngradita si îngrijita, se desvólta mândrele garofitc împreuna cu alte felurite flori, cari de cari mai atragátore si mai frumosu împodobite de mân'a cea máiestra a firei sub ocrotirea si îngrijirea prea bunului fa-catoriu a-tóte si a dibaciului gradinariu. Ací se sadescu si crescú felurite soiuri de pomisiori, cari fiindu bine îngrijiti la tēmpulu hotarítu aducu róde însutite si înmiite, ce ne împaca cu prisosintia desele pofte si ne recoresce nesatiósulu nostru trupu. În micelc cuibuletie cele cu atât'a mes-tesiugu alcatuite si zidite de paserile ceriului, crescú puisiorii golasielc sub scutulc aripelor si bun'a îngrijire a mamelor lor, cari apoi dupa-ce s'au facutu mari marisiori si dupa-ce le-au cres-cutu aripele cum se cade, sbóra parasindu-si cuibuletulu lor si ciripindu din craca în craca 'si cauta singuri hran'a lor; ér' dupa-ce s'a in-destulitu cu acést'a, cânta printre frundiele pomi-lor de resuna întrég'a fire de armoniósele si mi-nunatele lor glasuri laudându pre Domnulu.

În léganulu celu tainicu si cu îngrijire aster-nutu de mân'a mamei, dórme liniscitu copilasiulu, alu carui chipu este ângerescu si a carui nevino-vatía se vede scrisa pre faci'a s'a. La sênulu celu dulce si iubitu alu mamei 'si afla fragedulu copi-lasiulu scutulc, hran'a si mângaierea s'a.

Pre vatra, în liniscea caminului parintiescu, dupa-ce a crescutu cev'a mai marisioru si póte cuprinde cu manutielc s'ale lucrurile din lume placute lui, 'si face elu plinu de multumire si in-destulire jucariile s'ale nevinovate copilaresci. În-aintea icónei sfinte impletcesc mam'a pentru antái'a-óra mánutielc cele albe si fragede ale co-pilasiului si-lu invétia a se rogá cu pietate si cu evlavia catra acél'a, dela carele totu binele si totu darulu deseversitu de susu este pogoríndu-se, dela parintele luminelor. Lângá mas'a acoperita cu o pastura alba si simpla, mam'a grijnica si iubítóre îi asiédia pentru antái'a-si-data carticic'a, stilulu si tablití'a alaturi cu o bucatíca de pâne intru-o

traistutia nouă, ce numai acumu i-a facutu-o si apoi punându-i-o in spate, — ca-si unu ostasiu vitezu ce merge in lupta, (ajunsu la vârsta de 6 séu 7 ani), plăca cu elu îngândurata pre drumulu ce duce la scóla.

E tare îngândurata biat'a mama, că nu póte patrunde in tainele viitoriului, nu scie ce va esi din copilasiulu ei. — Esivá unu copilu bunu, cu minte, intieptu si harnicu? Séu nu cumv'a va esi din elu unu copilu reu, destrabalatu, nepriceputu si nedestoinicu de nici unu lucru bunu si folositoriu? — Acestea suntu totu-atâtea intrebări, totu atâtea gânduri, care-i framêta mintea, f-i apasa inim'a si o nelinicescu pre biat'a mama neincetatu. — Da! da! scumpeloru mame si iubitoru parinti, pre fundulu celu tainicu alu léganului, departe de sgomotulu valuriloru, ce se redica ne'ncetatu pre unde marei acestei vietii, crescu margaritarele cele mai scumpe ale vóstre — copilasiu vóstrii! In liniscea caminului caseloru vóstre jace ascunsa comór'a cea mai scumpa — odraslele trupului si iubirei vóstre! In adapostulu grădinei, ingradita cu cei patru pareti ai casei vóstre, crescu si inflorescu acele flori frumoése ale inimei vóstre — prunculetii vóstrii! Ací se sadescu pomisorii acei'a nobili, cari la vremea loru aducu róde insutite si inmiite de fapte bune, si maretie cari se fie mândri'a vóstra cá parinti, pomi umbrosi ai natiunei si stâlpi puternici ai patriei nóstre!

Da! tocmái asemenea puisioriloru golasiu si fara nici o putere se desvólta, crescu si se intarescu puisorii vóstrii iubiti sub aripele si îngrijirea vóstra parintiésca, cari apoi, cându se voru face marisiori si destulu de puternici, se sbóre din cuibulu, din cas'a vóstra, spre a-si zídí ei altele, unde se indeplinésca acelea-si lucrari si se sevêrsiésca acelea-si fapte cá-si voi! Da! asemenea unui ostasiu vitezu plăca copilulu spre scóla, care acumu devine a dóu'a casa parintiésca, a dóu'a mama, si care are de scopu a lucrá si a face mai departe ace'a ce parintii din feliurite pricini nu au potutu face. Multi ostasi de acesti'a mici se aduna in scóla, unde invetiatoriu, cá-si unu comandantu dibaciu si harnicu, f-i invétia must'r'a, f-i deprinde a umblá cum se cade cu arm'a ace'a minunata dintre arme, cu cartea si cu condeiulu, cu sciinti'a si cu lumin'a, cá apoi cându voru intrá in resboiu cu nesciinti'a si cu intunereculu, se se scie luptá vitejesce si esindu invingatori se intre apoi cu isbênda in imperati'a luminei si a sciintiei.

Minunatu lucru este scól'a si minunate lucrari se sevêrsiescu in ea. Ea dintr'unu copilasiu micu fara putere, de totu nepriceputu si neindemánaticu, in scurta vreme face unu tineru plinu de putere, cu minte luminata si impodobita cu feliu de feliu de invetiaturi frumoése si folositóre, unu barbatu plinu de sperantie pentru viitoriu.

De ace'a cu dreptu cuvêntu potemu díce, cá in liniscea caminului caseloru vóstre si pre bancile cele lungi si înguste ale scólei se indepiinescu séu se sevêrsiesce crescerea buna séu rea a fi-

loru vóstrii. Ací se pune temeli'a fericirei séu nefericirei loru, a binecuvêntarei séu a blastemului casei, a bucuriei séu a intristarei vóstre, a infloirii natiunei si a patriei nóstre, séu a decaderei si peirei ei, dupa cum adeca veti fi sciutu, cá parinti, impreuna cu scól'a, a ve implini datori'a si a-i cresce bine séu reu.

De ace'a suntu deplinu incredintiatu, cá daca v'ati dedatu a cresce si a îngrijí feliurite soiuri de dobitóce, de pomi, de legume si altele, pentru-cá sciti folosulu celu mare ce-lu aducu pe urma ele, cu atátu mai vêrtosu trebue se ve jaca la inima grij'a, de sanetatea, viét'i'a si bunastarea filoru vóstri, si mai pre susu de tóte de crescerea buna a loru, de óre-ce ei suntu cu multu mai multu cá dobitócele, ce le tieneti dinaintea usiloru vóstre, suntu cu multu mai multu vrednicé de pretiuutu si iubitu cá pomii si legumele din gradina, ei pretiuescu mai multu cá ori-ce avutia din lume, ei suntu unu daru D.-dieescu, suntu comór'a vóstra cea mai scumpa; scurta: suntu trupu din trupulu vostru si sânge din sângele vostru.

De ace'a cu privilegiulu acesta tienu de lipsa a ve vorbí despre crescerea copiiloru in familia, séu despre datorintiele vóstre cá parinti, cá asia mái cu inlesnire se vi le poteti implini spre a intemeiá cum se cade fericirea filoru vóstrii, atátu aici pre pamêntu, câtu si in lumea ce'alalta. Bucurie si fericire domnesce pe tronulu imperatescu, bucurie si fericire petrunde in colib'a tieranului, cându noulu nascutu a vediutu lumiu'a dñei; bucurie si fericire cutriera inim'a mamei si a tatalui indata-ce unu nou membru, unu nou óspe s'a ivitu in cerculu familiei. Si nu e nici o mângaiere mai mare pentru unu parinte, decâtu cându 'si vede copilasiu sei crescuti cum se cade, bine capatuti si norociti. Unu ast'feliu de parinte usioru póte díce si elu catra sfêrsitul vietiei s'ale impreuna cu betrânulu Simeonu: Acum slobodiesce pre robulu teu stapâne in pace, cá am vediutu mântuirea némului si a casei mele. Sciu cá voi'a t'a am implinitu-o si legea t'a am pazitu-o! Copilasiu mei suntu toti bine naraviti, descepti, cum se cade norociti si totu-de-a-un'a gat'a a sevêrsi binele a implini fapte bune, placute lui D.-dieu si ómeniloru!

Rari, prea rari suntu inse ast'feliu de parinti, cari se se póta invrednicí de acésta mare mângaiere si fericire pamêntésca! — Si pentru-ce? — Pentru-cá rari, prea rari suntu si parintii acei'a, cari se se îngrijésca cum se cade de crescerea si intemeierea fericirei adeverate a copiiloru loru.

Déca parintii si stramosii nostri s'au nacajitu si au asudatu multu cu noi, pâna-ce ne-au pusu in calea lui D.-dieu si ne-au invetiatu a umblá cu vrednicie in lumea acést'a si a sevêrsi fapte vrednicé de ingrigirile si ostenelele aduse de ei; cu atátu mai multu suntemu datori noi acumu, cá stramosi si parinti ai filoru si nepotiloru nostri, se ne ingrigimu a intemeiá fericirea si bunastarea loru, pâna cându mai traímu inca, spre binele loru, spre mângaierea nóstra la betrâ-

netie si spre a ne impleni si noi celu puçinu ace'asi datorintia, pre care si-au implenitu-o cu atât'a vrednicie parintii nostri façia de noi, datorintia adevca de-a lucrá cu sêrguintia si cu intieptiune pentru intinderea si in florirea némului omenescu mai departe, cá ast'feliu benecuventarea urmasilor nostri se ne insotiesca chiar' si in mormentu!

(Va urmá.)

Jónu Dariu.

Doine originali.

I.

Ada Dómne primavéra
Se 'nverdiésca lumea éra,
Si la vâi si la isvóre
Se vedu turme pascatóre.
Ada Dómne primavéra
Se 'nfrundiésca codrulu éra,
Se-mi audu ceriulu tunandu,
In paduri cuculu cântându
Si de dragoste spunédu!

II.

Fruandia verde de pe culme,
Am umblatu tiéra si lume,
Dar' mândrutia cá si-a mea
N'am vedutu, nici n'oi vedé;
Multu e draga vorbitória,
Si din sufletu iubitória,
Cându vedu façi'a-i balaióra,
Unu doru mare me omóra,
Pe-unde ea trece zimbindu
Pare-ti campulu in florindu,
Ér' cându dên's'a salta 'n jocu
In anime-aranca focu. —
Dare-ar' bunulu Domnedieu
S'o iubescu eu, numai eu!

III.

Fruandia verd' 'n poenitia,
Mândrutia, valenitia,
Nu sciu urm'a mi-ai luatu,
Ori dór' tu m'ai fermecatú;
Dar' de cându eu te-am vedutu,
O dí buna n'am avutu, —
Nu sciu angerasiu placutu
Ce-ai facutu ori n'ai facutu, —
Ast'a numai o sciu bine
Cá-mi pierdu firea dupa tine!

IV.

Mei baditia, mei vecine,
Nu te bate dupa mine,
Nici cu-averea-ti te falí
Cá-ci cu tine n'oiu traí!

V.

„De ce bade murgulu teu
Nu bé apa din Barcau?
Riu-i linu, nespumegosu,
Dara murgulu nu-i setosu...
Nu-i setosu, dar' nici flamendu,
Póte, tu bade amblandu
La vre-o mândra te-ai opritu
Ce cu dragu a darútu:
Murgului unu braçu de fênu,
Éra tie flori din sênu!
Spune-mi bade-adeveratu
Jura-te fora pecatu! —
— Jurá badea si nu prea
Cá-ci scia cá-a fostu asié!

Vasiliu Budeescu.

DIVERSE.

Cronica. *Salutamu din anima pre amabilele cetitóre si onorabilii cetitori ai diuariului nostru!*
Din parte-ne nu vomu crutiá nici unu sacrificiu pentru de-a bene-meritá de bunavointi'a cu care publiculu romanu a imbraçiasiatu dela inceputu tóte intreprinderile nóstre literarie; si vomu sustiené pre „Amiculu Familiei“ cá pre celu mai sinceru amicu a tuturor membriloru marei familia — a natiunei — romane. Se audímu de bene!

Unde se serbéza mai antaiu anulou nou? —

Anulu nou 1888 incepéntu in Berlin, Domineca 1 Ianuariu, la 12 óre nóptea, Filadelfi'a abia soco-tesce in acelu momentu 31 Decembre 1887, sér'a la 6 óre, Sant-Francisco ace'asi dí 3 óre d. a. Mergédu spre orientu se constata cá in acel'asi tempu si momentu Calcutt'a computéza 5 óre in deminéti'a de 1 Ianuarie 1888, Sidney in Australi'a 9 óre a. m. si Seland'a-Nóua 11 óre in díu'a anulu nou. In acel'asi momentu in care la capulu de Ostu, din Seland'a-Nóua se inregistreza díu'a de Domineca 1 Ianuariu 1888, deminéti'a la 2 óre, localitatea Manili'a computéza Vineri 30 Decembre 1887 sér'a 10 óre 15 minute. — Anulu nou se anuntia mai întâiu in Seland'a-Nóua.

Serbarea Cratiunului la curtea imperiala.

Dupa-cum se obiceiá mai in toti anii, asiá si in anulu acest'a serbarea Cratiunului la curte s'a facutu numai in cerculu strânsu familiaru. — Imperatés'a ins'asi a condusu impodobirea pomului, care se afla asiediatu intr'unu saloau alu Maj. S'ale. Imperatulu si imperatés'a au fostu surprinsi cu multe daruri bogate de Cratiunu din partea membriloru familiei. Acestea tóte steteáu frumosu asiediate sub corón'a pomului. In apartamentulu princesei de coróna s'a impodobitu unu pomu de Cratiunu pentru mic'a princesa Elisabet'a. — Parechi'a princiaru de coróna a luatu ceaiulu in apartamentulu imperatescu. Imperatés'a, precum se crede va petrece tempulu de-érna in capital'a monarchiei, deóre-ce nu s'a facutu pâna acumu alte dispositiuni, cari de obicei se faceáu la Cratiunu.

Episcopatulou rom. gr. cat. la Scaunulu papalu.

— Din Rom'a ni se scrie cá, in ajuunulu Cratiunului apusénu Summul Pontifice Romanu au benevoitu a primí in audientia privata corulu episcopiloru romani greco-catolici constatatoriu din Prea Santiele Loru Dr. *Ioanu Vancea*, *Michaelu Pavelu*, Dr. *Victoru Mihályi* si Dr. *Ioanu Szabó*. Cu acésta ocaziune P. S. S. Dr. Ioanu Vancea a datu espresiune in termini alesi omagialei supunere si profundului devotamentu ce nutresce clerulu si poporulu romanu greco-catolicu façi'a de Inaltulu Scaunu papalu si in deosebi façi'a de actualulu prea vrednicu urmatoriu a Santului Petru, glo-

riosului regnante a bisericii a toată lumea — Summului Pontifice Leone XIII, oftându-i viața îndelungată și prosperă, spre a putea conduce naștrii lui Christos la limanul dorit de toată lumea catolică. — P. S. S. Summul Pontific a primit cu via multă această expresie de supunere și devotament al clerului și poporului român greco-catolic; apoi s'a întreținut timp mai îndelungat cu Prea Sfinții Lui — așteptându deosebit interes față de starea bisericii române greco-catolice.

Noua tipografia română. Redacțiunea diariului „Gazeta Transilvaniei” înființată în Brașov o tipografia românească proprie a s'a. Această tipografie va începe a lucra în 1 Ianuarie v. a. e.

Academia română. Se vorbește cu multă stăruință că în locul devenit vacant prin moartea lui Cipariu va fi ales în sesiunea proxima generală distinsul bibliotecar și profesorul dl. Ioan Bianu.

Bistritiana este numirea unui nou institut de credit și economii românesc, înființat în zilele acestea în Bistritia cu capitalul de 60,000 floreni împărțit în 600 acțiuni à 100 fl. v. a. — Succesele cele mai strălucite!

Societate jubilară. Societatea literară „Petru Maior” a junimei române din Budapeșta și-a sărbătorit la 17 Decembrie a. tr. a 25 aniversare de la fundarea s'a, prin o sădintă festivă-literară bine-cercetată prin publicul român din loc. Programul acestei sădintă a fost următorul: 1. „Cuvânt ocazional” rostit de presidentul societății Drd. Vasile Fodoru, — 2. „Fericirea din mormânt” poezia de C. Scrobu, declamatorie: Drd. Demetriu Florescu, — 3. „Filosoful Kant” disertație de Vasile Bologa stud. phil., — 3. „Grui sângeru” legenda de V. Alexandri, declamatorie: Drd. George Dobrinu, — 5. Închiderea solemnă prin presidentul societății.

Sădintă festivă binecercetată ținută astăzi Societatea literară-bisericească „Alexi-Sîncai” a junimei române din seminarul gr. cat. din loc. Programul acestei sărbări aranjate din ocaziunea jubileului sacerdotal al Summului pontific regnante Leone XIII. fii următorul: 1. „Cuvânt de deschidere” rostit de E. Branu cl. IV., 2. „Viața și caracterul personal al Summului Pontific Leone XIII” de Vasiliu Popu cl. II., 3. „Trimisul Provedintiei” poezia ocazională de E. Branu cl. VI. declamată de Ioanu Veresiu cl. III., 4. „In eterna urbe Roma” cvartetu executat de corul vocal., 5. „Despre infalibilitatea Pontificului” disertație de Vasiliu Vajda cl. II., 6. „Jidovul Ratacioriu” după Schubert, trad. de G. Tieranu, declamată de Iuliu Moldovanu cl. II., 7. „Oremus pro Pontifice” cvartetu executat de corul vocal., 8. „Enciclica „Humanum genus,” apretiere de Alexandru Halitia cl. IV., 9. „Cuvânt de închidere” rostit de Ioanu Chisiu cl. IV. vice-presedintele societății.

Legate culturale și filantropice-naționale. — *Dimitrie Ioncioviciu*, fostu comerciantu, epitropu, membru al delegațiilor și al eforiei școlilor române din Brașov, membru fundatoriu al Asociației transilvane pentru lit. și cult. pop. rom. și a altor numeroase reuniuni de cultură și beneficare, — repausat la Brașov în 24 Decembrie, — a lasat: a) pentru înființarea unui internat prelung școlile române din Brașov 30,000 franci, precum și hotelul său din Tușnad în valoare de 22,000 franci, — b) pentru biserica română din cetatea Brașovului 3000 franci, — c) pentru sărbările junilor Brașoveni 2000 franci, — d) pentru reuniunile române din Brașov și pentru alte scopuri de beneficare sume mai mici.

George Anghelu, consilieru alicu în pensie etc., a lasat: a) Asociației transilvane pentru lit. rom. și cult. pop. rom. 300 fl., — b) bisericii din locul său natal Zlatna 100 fl., — c) bisericii gr. cat. din Sas-Sebesiu 100 fl., — d) școlii gr. or. din Sas-Sebesiu, — la care a fost contribuit mai înainte 100 fl. — acum alta 100 fl., — e) pentru sărbările din Sas-Sebesiu cu scopul că interesele anuale în suma de 20 fl. în totu anul dîna s'a onomastica se împartă între 4 sărbări, fie-care din câte ună din cele 4 confesiuni.

Asemeni legate eternizează numele testatorilor mai mult decât ori-ce monumente de granit — benevolentându-se din generație în generație amintirea lor.

O exemplară însufletire de popor. Comuna Meha (Banat) are mai bine de 2000 de locuitori români față cu 3—400 de Sârbi collocați. Românii erau cu totul subjugati de Sârbi; aveau preotul sârbesc și biserica sârbescă. Stăpînirea bisericească sârbescă prin lacomiile ei de împilare adusesse în timpul din urmă pre biții Români la o stare nu numai deplorabilă, ci și rusinoasă și revoltătoare. Toate plîngerile, toate reclamarile făcute mereu de 20 de ani încolo au rămas neconsiderate atît de autoritățile civile, cît și bisericești. Toate acestea i-au determinat pe locuitorii Români a se smulge cu ori-ce prețiu de sub jugul Sârbilor. Toti că unul au cerut de la episcopul român din Arad să le dea preotul românesc; s'au făcut pașii necesari pentru constituirea în o parohie românească, și era că abia de adevărat începîndu Români din Meha să se scute să adune între sine un capital de 6000 fl. Chiar și pandurii de la oraș ori comitat, împărțitorii de la poșta și alți Români cu modeste condițiuni de tratat au contribuit de bună-voia câte 50—100 fl.; lucrătorii sermane de la o fabrică de tutun au adunat 400 fl. Ast'felii Români din Meha s'au emancipat de sub Sârbi; au preotul românesc, biserica și eșia românească. Toate acestea numai de adevărat pînă acum. Rezultatul însufletirii lor și scotit de o adevărată minune prin partile acelea. De Domnediu că însufletirea lor se așteaptă imitatori!

Bugetulu Ungariei pre 1888. Spesele totale se urca la 345,016,847 fl., venitele facu 326,747.116, resulta deci unu deficitu de 18,269.116 fl.; se speréza inse, cà din darile cele nóue de timbru, procentuatiune si tabacu voru incurge 5,900.000 fl., prin ce deficitulu va scadá la 12,460.539 fl.

Diuaristicu. Diuarium romanu iubilariu. „Gazeta Transilvaniei“ intra cu $\frac{1}{13}$ Ianuariu a. c. in alu 51-le anu alu esistintiei s'ale. Este singurul diuarium sub corón'a S-lui Stefanu care a ajunsu acésta vârsta, macaru numai D.-dieu scie câte au avutu de a îndurá intemeiatorii si sustienatorii lui nu numai din partea strainiloru ci chiar' si din partea acelor'a a căroru cauza o serviá si o serveste cu atât'a curagiu si abnegatiune. — Felicitamu din acésta ocaziune pre intemeiatorii si sustienatorii ei inca in viétia: Georgiu Baritiu si Dr. Aurelu Muresianu — oftându-le inca lungime de zile, si cestui din urma in specialu si perseverantia in lupta!... — Din acésta ocaziune in presér'a si in decursulu dílei de $\frac{1}{13}$ Ianuariu se va serbá in Brasiovu iubileulu acestui diuarium — órecându uniculu faru alu poporulu românú pre calea spinósa si plina de lupte a vietiei. — Totu pentru acésta dí Redactiunea „Gazetei Transilvane“ pregatesce unu numeru festivu din acestu diuarium iubilariu, la care cere colaborarea tuturor barbatiloru nostri cu cunoscintie, politici, literati etc. — Acestu numeru festivu se va vinde cu 20 cr., — ér' abonantiloru „Gazetei Transilvane“ li se va trimite pentru 10 cr. Venitul curatu se destinéza pentru bibliotecele nóstre poporale.

Diuarium nou. — „Pošta română“ este numirea unei nóue fóie pentru poporulu românú cu cuprinsu politicu, socialu, financiaru si literariu, ce va esí dela 1 Ianuariu st. v. in Brasiovu su redactiunea dlui Theochar Alexi — benecunoscutu publiculu românú din númerozele s'ale scrieri beletristice-literarie. — Acésta fóia va esí de dóue ori pre septemâna: Joi'a si Dominec'a. Numerulu de Joi va aduce numai sciri politice, soçiale si financiare, ér' numerulu de Domineca va fi indoftu de mare si va cuprinde si o parte literaria. Pretiulu va fi pentru Austro-Ungari'a de 3 fl. 60 cr. pe anu séu de 90 cr. pe trei luni cu portulu postalu cu totu. — Desí va fi fóia politica, ea nu va tratá cestiuini militante. Va inregistrá puru, simplu si in modu obiectivu evenimentele politice, lasându in sarcin'a foiloru celoru mari cá se desvólte si se propage ideile loru conducátore. — Cestiunile privitóre la societatea românesca, la institutiunile nationale si la economi'a politica le va tratá mai pre largu. — Va urmari cu cea mai mare atentiune operatiunile nóueloru nóstre institutiuni financiare dela care asceptamu multu, fórté multu pentru viitoriulu nostru. Va luá actu de tóta mişcarea mai notabila in viétia nóstra sociala si pe terimulu literaturii nationale.

Bibliografia. — Carti alese. Primimu dela tipografi'a Alexi din Brasiovu cá primulu numeru alu publicatiunii ce si-a propusu a scóte sub titulu de mai susu: a dóua editiune din „Satulu

cu comorile“ novela localisata de Petra-Petrescu, care in acést'a a dóua editiune a fostu tiparita cu litere mai mari, mai cetetie, formându acumu unu frumosu volumu 8º mare de 132 pagini. Cu tóte astea costa numai 20 cr. esemplariulu. — Nu ne indoftmu deci de respândirea acestei scrieri, care a fostu apretiatu de intrég'a presa româna cá cea mai potrivita carte de cetitu pentru tenerimea adulta si preste totu pentru poporulu românú de tóte starile. Acésta carte nu e iertatu se lipsésca din nici o biblioteca parochiala — besericésca ori scolara, precum de pre mész'a nici unui cãrturariu românú.

Cuventari besericesci si funebri va dá la tipariu in curéndu colaboratorele nostru dlu *Josifu Joanu Ardeleanu* preotu. — Ds'a mai edase unu tomu de ast'felu de cuvëntari, si clerulu românú li-au primitu fórté beae acelea. — Recomendamu atentiunei benevoitóre si spriginului caldurosu a cetitoriloru nostri si acestu nou tomu de predici ce va aparé nesmintitu pâna la finea lunei Februariu. Pretiulu de abonamentu cu porto-francatu e 1 fl. v. a. si e a se trimite la adres'a dlui auctoriu in Kétegyháza.

„Metodic'a scólei poporale“ de Dr. Petru Piposiu profesor. 1. Partea generala. Aradu. Tipografi'a diecesana 1887. 8º pag. 123. — Acest'a este titulu celei mai nóue lucrari aparute acum'a de curéndu pe terenulu sciintiei pedagogico-didactice. Cartea cuprinde dupa o scurta „In locu de prefaçia“ in XXIII puncte séu paragrafi materialulu urmatoriu: O privire in istori'a scólei poporale, problem'a scólei poporale, reportulu scólei càtra familia, beserica si statu, sfer'a de activitate a scólei poporale, invetiaméntulu, obiectele de invetiaméntu, metodulu, procesulu, form'a si tonulu invetiaméntului, apoi principiulu didacticu cardinalu si cele derivate, precum: invetiaméntulu se fia naturalu, sè se acomodeze dupa individualitatea eleviloru, se fia intuitivu, claru, se stèrnésca in elevu interesulu multilateralu, se fia adeveratu, se fia practic si se produca o cultura trainica; reprivire, disciplina; calitatile invetiatoriului si notiunea metodic'a. Fiindu cartea merítósa in felulu seu vomu reveni intr'unulu din numerii urmatori ai celui-alaltu organu alu nostru; pâna atunci inca o recomandamu barbatiloru nostri de scóla.

2. Pentru scótele poporale au mai aparutu in Brasiovu: „Istori'a Ungariei in legatura cu istori'a universal'a“ de Silvestru Moldovanu, profesor. Brasiovu. 1887. 8º micu pag. 66.

3. Cartile relative de: „Istori'a patriei si Elemente din istori'a universal'a“, „Geografi'a“ si „Elemente de Fisica“ de zelosulu invetiatoriu Iónu Dariu.

4. „Fisic'a pentru scótele poporale“ de Dionisie Fagarasianu, profesor.

Tóte cãrticelele aceste dovedescu unu progresu imbucurariu in literatur'a scólei nóstre poporale. Principiului intuitiunii s'au silitu dd. autori a face destulu pre totu loculu, prin intercalarea de

figuri corespunzătoare. În privința acestei „Istorie a patriei” a dlui I. Darius este la noi o apariție fenomenală. Și până vom reveni asupra unei a seua alteia le recomandăm cu toată căldura atenției celor competenți.

gr.

Tristu ajunu de anul nou,

Ilustrația noastră de pe pag. 13 ne înfașează ună dintre cele mai patrunzătoare scene din viața. Vânătorul Jorgu în presăra anului nou 1887 gustă încă toate plăcerile unei casnicii fericite și benecuvântate de Domnulu. — O bôla grea, — spaimă copiloru — anghină difteritică, — inse 'lu lipsi încă în decursulu verei de dragalasi sei copilasi Victoru, Letitia și Traianu. Si atinsa până la sufletu scump'a s'a soția Veturia, de perderea miciloru sei copilasi, cadîu la patu și în lun'a ultima a anului 'și dede și ea ultim'a resuflare în brațiile neconsolabilelui seu soțu, urmându calea scumpiloru sei angerasi. — Ei odichnescu acumu totu patru, — dar' elu, sermanulu de elu: ce o se se faca după atâte încercari ale sortiei? Toti l'au parasitu — mutându-se într-o alta lume mai fericita. Numai câniî sei de vânătoră i-au mai ramasu! — Slaba mângaiere pentru unu omu care a avutu ore-cându parte de atât'a fericire! — Dar' ce se descriemu mai departe starea lui. Icon'a noastră ne înfașează multu mai viu dorerea lui, o dorere fără sémenu pre acestu pamentu!

Glume ilustrate.

Care bôla costa mai pușinu?

Femeia — Vedi, deca me duceai la balu acum nu asiu patimi de migraim și nu amu avé trebuința de medicu.

Barbatulu. — Se pôte, dara deca te duceamu la balu acumu pre mene m'ar' doré capulu cum o se platescu contele de prin pravali. Totu mai pușinu costa bôla t'a, decâtu ar' costá framéntarea mea de capu.

Copilul cu anima buna.

Mam'a. — Vedi Culitia, eri m'am bucuratu audindu că esci celu de întâiu în clasa, și adî audu că altulu t'i-a luatulu loculu și tu ai mersu mai îndereptu.

Copilulu. — Asié-i mama draga, dara se cade se lasamu că si mam'a altui copilulu încă se se bucore de înaintarea pruncului ei.

Mare-a disu-o.

— Materi'a ast'a, me rogu, tiéne în vecii-veciloru, și încă și după ace'a totu se mai pôte face din ea haine pentru copilasi.

Proprietariu, Redactoru răspunzătoriu și Editoru: NICOLAE FEKETE-NEGRUTIU.

Gherla. Imprimari'a „Aurora” p. A. Todoranu 1887.